

Puolangan Pieni-Paljakan tuulivoimapuiston osayleiskaava VASTINE

Puolangan kunta vaatii valitusten (dnro 378/2026, 77/2026 ja 93/2026) hylkäämistä kokonaisuudessaan.

1 Dnro 378/2026

1.1 Johdanto Dnro 378/2026

Puolangan kunta antaa täten vastineensa valituksessa 2.3.2026 (dnro 378/2026) esitettyihin väitteisiin, jotka koskevat Puolangan kunnanvaltuuston 10.12.2025 § 58 tekemää osayleiskaavan hyväksymispäätöstä. Valituksen kohdat 1–3 käsittelevät seuraavia väitteitä:

- (1) maakuntakaavan vastaisuus,
- (2) selvitysten puutteellisuus,
- (3) maisemavaikutusten lieventämisen arviointi.

1.2 Vastine Dnro 378/2026

1.2.1 Kohta 1 – Väite maakuntakaavan vastaisuudesta

Valittajat väittävät, että osayleiskaava on alueidenkäyttölain 28 §:n vastainen, sillä osayleiskaava ei osoita, että tuulivoimarakentaminen on sovitettavissa yhteen maakuntakaavan luontomatkailun kehittämisalueen suunnittelumääräyksen mukaisten vetovoimatekijöiden, maisema-arvojen ja virkistyskäytön edellytysten kanssa.

Vastine:

Maankäyttö- ja rakennuslain nimitystä on muutettu 1.1.2025 alkaen alueidenkäyttölaiksi. Rakentamista koskevat maankäyttö- ja rakennuslain pykälät on kumottu 1.1.2025 voimaan tulleella rakentamislalla. Alueidenkäyttölain luvun 27 mukaisesti (muutossäädösten voimaantulo ja soveltaminen) lain voimaan tullessa 1.1.2025 vireillä oleva asia käsitellään loppuun soveltaen lain voimassa olleita säännöksiä. Puolangan Pieni-Paljakan tuulivoimapuiston osayleiskaava on kuulutettu vireille 2.2.2022, minkä vuoksi siihen sovelletaan maankäyttö- ja rakennuslakia (MRL).

Maankäyttö- ja rakentamislain (sekä alueidenkäyttölain) 28 § koskee maakuntakaavan sisältövaatimuksia. Valituksenalainen päätös koskee osayleiskaavaa, eivätkä maakuntakaavan sisältövaatimukset koske sitä, sillä yleiskaavojen sisältövaatimuksia koskien on säädetty erikseen MRL 39 §:ssä, ja maakuntakaavan huomioimisesta säädetään

erikseen MRL 32 §:ssä. Valittajan väitteet MRL 28 §:n vastaisuudesta eivät siten koske nyt kyseessä olevaa asiaa. Osayleiskaava on laadittu tiiviissä viranomaisyhteistyössä, myös Kainuun liiton kanssa. Maakuntakaavan suunnittelumääräykset ja ohjausvaikutus on huomioitu alueidenkäyttölain 32 §:n ja 39 §:n edellyttämällä tavalla tuulivoimahankkeen suunnittelussa ja yleiskaavoittamisessa, ja kaavan merkittävät vaikutukset on arvioitu luonnon virkistyskäyttöön, luonnon- ja kulttuuriarvojen säilymiseen.

Selvyyden vuoksi kuitenkin todetaan, että maakuntakaava ja sen osoittama luontomatkailun kehittämisalue on otettu huomioon valituksenalaista osayleiskaavaa laadittaessa. Kainuun maakuntakaavassa (Kainuun maakuntakaava 2020) on osoitettu luontomatkailun kehittämisalue. Merkinnällä osoitetaan merkittäviä luontomatkailun kehittämisalueita, joihin kohdistuu vähintään maakunnallisesti tai seudullisesti tärkeitä luonnon virkistyskäytön tai luontomatkailun kehittämistarpeita ja kehittämisresurssien kohdentamista, luonnon monikäytön ja luonnonsuojelun yhteensovittamistarpeita, ulkoiluymp. reitistöjen kehittämistarpeita, matkailuelinkeinojen maankäytöllisten edellytysten turvaamistarpeita sekä maa- ja metsätalouden edellytysten turvaamis- ja yhteensovittamistarpeita muun maankäytön kanssa. Suunnittelumääräyksessä määrätään seuraavasti: *"Alueita kehitetään luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun kohdealueina. Luontomatkailua palvelevat rakenteet pyritään keskittämään näille alueille. Alueilla tulee varautua merkittäviin matkailijamäärien kasvuun ja kansainväliseen yhteistyöhön. Alueen maankäyttöä suunniteltaessa tulee kiinnittää erityistä huomiota luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun edistämiseen sekä luonnon- ja kulttuuriarvojen säilymiseen. Alueen toteuttaminen ei saa vaarantaa alueella sijaitsevan tai siihen rajoittuvan Natura -alueen suojelun perusteena olevia luonnonarvoja. Metsätaloukseen tarkoitetuilla alueilla ei saa rajoittaa nykyisestä metsätalouden toimintaedellytyksiä."*

Luontomatkailun kehittämisalue on erittäin laaja ja sisältää monipuolisia maankäyttömuotoja, eikä se ole tarkoitettu rakentamiselta täysin vapaaksi vyöhykkeeksi. Alue käsittää alueidenkäyttömuodoista maakuntakaavaan merkittyinä myös mm. kyläalueen, tuulivoima-alueen, ampumarata-alueen merkintöjä sekä maa-ainestenotto- ja kaivostoimintaan tarkoitettuja alueita. Puolangan Pieni-Paljakan tuulivoimaosayleiskaavan tuulivoimaloista kaksi sijoittuu luontomatkailun kehittämisalueen rajalle, toinen n. 200 m päähän alueen reunasta, ja toinen n. 400 m a päähän. Tuulivoimaosayleiskaavan alue on pääosin talousmetsää. Luontomatkailun kehittämisalueen laajuus ja sen alueella olevat muut alueidenkäyttömuodot huomioiden valituksenalaisen osayleiskaavan osoittaman yhden tuulivoimalan, joka kehittämisalueen puolelle sijoittuisi, ei voida katsoa aiheuttavan maakuntakaavan toteutumiselle haittaa.

Maakuntakaavan suunnittelumääräykset on huomioitu tuulivoimahankkeen suunnittelussa ja yleiskaavoittamisessa muutenkin, ja osayleiskaavan valmistelun yhteydessä laadittu kattava vaikutusarviointi käsittää maisema-, melu-, välke-, virkistys- ja luontovaikutukset maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaisesti. Arviot osoittavat, että vaikutukset kohdentuvat rajautuneisiin alueisiin, eivätkä estä virkistyskäytön tai matkailun jatkumista.

Virkistyskäyttöön kohdistuvien vaikutusten osalta kunta toteaa, että kaavaselostuksen mukaan suunnittelualan virkistyskäyttöön aiheutuu haittoja lähinnä tuulivoimaloiden rakentamisvaiheessa, mutta rakentamisen jälkeen virkistyskäyttö ei ole rajoitettua. Köngäskierrokselle aiheutuvia maisemavaikutuksia koskevien väitteiden osalta todetaan, että tuulivoimaloista ei kohdistu maisemavaikutusta koko UKK-retkeilyreitillä varrelle, vaan reitin alueille, joilta tuulivoimaloiden suuntaan avautuu näkymiä. Köngäskierroksen reitin eteläisimmästä osasta ja Mustakummun näkötorresta on etäisyyttä lähimpään tuulivoimalaan noin 0,6 kilometriä. Ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa tuulivoimahankkeen vaikutukset Köngäskierroksen varren maisemaan arvioitiin Mustakummun näkötorren ja reitin suoalueiden kohdilla merkittävydeltään erittäin suuriksi kielteisiksi, mutta muualla Köngäskierroksen reitillä vaikutuksen suuruus on pieni kielteinen. Maisemavaikutukset ovat siis pistemäisiä, ja kohdistuvat vain tiettyihin Köngäskierroksen varrella oleviin osuuksiin. Kaavaprosessin aikana on tehty lukuisia maisemallisia vaikutuksia lieventäviä toimenpiteitä – esimerkiksi yksi tuulivoimala on poistettu, ja voimaloita on siirretty kauemmas herkistä kohteista, kuten laavusta ja näkötorresta.

Kaavaselostuksen melumallinnusten mukaan ulkomelun 35–40 dB vyöhyke ulottuu Köngäskierroksen eteläosiin, mikäli sekä Puolangan että Ristijärven puoleiset voimalat toteutuvat. Suunnittelualan pohjoispuolella kulkeva Paljakka–Ukkohalla-yhdyslatu jää kuitenkin alle 35 dB:n alueen ulkopuolelle. Tuulivoimaloiden toiminnasta aiheutuva melutaso alittaa Valtioneuvoston asetuksen 1107/2015 mukaisen 45 dB:n ohjearvon virkistysalueilla. Luontomatkailuun ja matkailuelinkeinoon kohdistuvia vaikutuksia on arvioitu kaavaselostuksen kappaleessa 8.12 Kaavaselostuksen välkemallinnuksen mukaan Pieni-Paljakan tuulivoimaloiden välkevaikutukset Köngäskierroksen eteläosissa on, alle 200 metrin matkalta, 8–15 tuntia vuodessa. Pääosin reitti kulkee metsäisillä alueilla, kuten Mustakummun laavun kohdalla jollin metsän peitteisyyden takia reseptorikorkeudella 1,5 m, mallin mukaan ei aiheudu varjostusta ollenkaan. Myöskään tuulivoimaloiden melu- ja välkevaikutukset eivät siten aiheuta kohtuutonta haittaa virkistyskäytölle.

Suunnittelualan pohjoispuolelle Puolangan puolelle sijoittuvan Mustakummun suojeluun varattu alue sijoittuu suunnittelualan yläpuoliselle valuma-alueelle, eikä alueeseen kohdistu rakentamisesta välillisiä pintavesivaikutuksia, jotka heikentäisivät alueella esiintyviä luontotyyppisiä. Kaavaratkaisun ei arvioida merkittävästi vähentävän tai heikentävän Mustakummun alueella esiintyvien lajien potentiaalisia elinympäristöjä. Tuulivoimapuiston käytön aikainen melutaso jää alle 40 dB ja suurimmalta osalta alle 35 dB, minkä ei ole havaittu aiheuttavan häiriötä esimerkiksi linnuille. Mustakummun alueeseen kohdistuvat vaikutukset ovat lähinnä muutoksia äänimaailmassa. Muihin suojelualueisiin ei kohdistu äänihaittoja.

1.2.2 Kohta 2 – Kaava ei perustu riittäviin yhdyskuntataloudellisiin selvityksiin

Valittaja esittää että, kaava ei perustu riittäviin yhdyskuntataloudellisiin selvityksiin

Vastine: Kaava perustuu kattaviin, lain edellyttämiin selvityksiin. Kaavan yhteydessä on toteutettu YVA-menettely, melu- ja välkemallinnukset, maisema-analyysit, linnusto- ja

luontoselvitykset, pohjavesi- ja pintavesivaikutusten arviot, sekä matkailuvaikutusten laadullinen arviointi. Lainsäädäntö ei edellytä taloudellista yritys kohtaista mallinnusta. Selvitykset osoittavat, että vaikutukset matkailuun ovat rajautuneita eivätkä estä elinkeinotoimintaa.

Luontomatkailuun ja matkailuelinkeinon kohdistuvia merkittäviä vaikutuksia on arvioitu kaavaselostuksen luvussa 8.12. ”*Vaikutukset aluetalouteen ja elinkeinoihin*”.

1.2.3 Kohta 3 – Maisemavaikutusten lieventämisvaihtoehdon tarkastelu ilman vaikutusta mitoitusratkaisuun

Valittaja esittää että, maisemavaikutusten lieventämisvaihtoehdon tarkastelu on tehty ilman vaikutusta mitoitusratkaisuun.

Vastine: YVA-menettelyssä ehdotettu lieventämisvaihtoehto (voimaloiden korkeuden madaltaminen) on arvioitu kaavoituksen yhteydessä. 300 m ja 270 m kokonaiskorkeuden vaikutuksia on vertailtu havainnekuvin ja näkyvyysanalyysin. Korkeuden alentaminen ei muuttanut vaikutusten merkittävyysluokkaa. Kaavaratkaisussa on silti toteutettu lieventäviä toimia, kuten voimalapaikkojen siirrot herkiltä alueilta sekä suojaetäisyydet.

1.3 Yhteenveto

Puolangan kunta katsoo, että osayleiskaava ei ole maakuntakaavan vastainen, kaava perustuu riittäviin selvityksiin ja vaikutusten lieventäminen on arvioitu lain edellyttämällä tavalla. Valitus tulee hylätä.

2 B 77_2026

2.1 Johdanto B 77_2026

Puolangan kunta antaa tämän vastineen valitukseen, jonka Nature Point Paljakka Oy on tehnyt 14.1.2026 Puolangan kunnanvaltuuston 10.12.2025 tekemästä päätöksestä § 58 hyväksyä Pieni-Paljakan tuulivoimapuiston osayleiskaava ja Kotilan osayleiskaavan muutos.

Valittaja on esittänyt, että kaavan vaikutuksia ei ole selvitetty MRL 9 §:n edellyttämällä tavalla kaavaa laadittaessa, MRL 39 §:n mukaiset sisältövaatimukset eivät täyty, maakuntakaavaa ei ole huomioitu MRL 32 §:n mukaisesti, ja että kaavasta ei ole kuultu maankäyttö- ja rakennusasetuksen 32 §:n edellyttämällä tavalla. Valittaja on myös katsonut, että kaavan hyväksymispäätös on perustuslain 15 §:n mukaisen omaisuudensuojan, 18 §:n mukaisen elinkeinovapauden ja hallintolain 6 §:n suhteellisuusperiaatteen vastainen.

2.2 Vastine B 77_2026

2.2.1 MRL 9 § Vaikutusten selvittäminen kaavaa laadittaessa

Valittajan mukaan alueen erityisolosuhteita ei ole hankkeen vaikutusten arvioinnissa käsitelty riittävästi. Valittaja on todennut, että ELY-keskuksen lausunnon mukaan YVA-menettelystä annettua perusteltua päätelmää ei ole otettu riittävällä tavalla huomioon, eikä

hankkeen haitallisia vaikutuksia ole kyetty riittävällä tavalla lieventämään. Valittaja korostaa, että luontomatkailuun kohdistuvien vaikutusten arviointi on ollut kokonaisuutena riittämätöntä, eikä vaikutuksia pimeyteen, hiljaisuuteen, kansainväliseen matkailukysyntään sekä koiravaljakkotoiminnan käytännön toteutettavuuteen ole arvioitu riittävällä tarkkuudella eikä elinkeinokohtaisesti.

Vastine:

Maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaan kaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:ään lisättiin vuonna 2015 sanat ”merkittävät vaikutukset arvioivaan” sekä virke, jonka mukaan vaikutuksia selvittäessä on otettava huomioon kaavan tehtävä ja tarkoitus. Muutoksen tavoitteena oli selkeyttää sitä, mihin vaikutuksiin selvitysvelvollisuus kohdistuu, jotta selvityksiä ei varmuuden vuoksi tehtäisi kaavan tarkoitukseen nähden liian yksityiskohtaisesti. Selvitysten riittävyys arvioinnin suhteen ei kuitenkaan ole olemassa yleistä sääntöä, vaan kyse on tapauskohtaisesta harkinnasta.

Kuten valituksenalaisen kaavan kaavaselostuksen 8 luvusta ilmenee, on osayleiskaavan vaikutukset selvitetty MRL 9 §:n edellyttämällä tarkkuudella.¹ Osayleiskaavan vaikutuksia on arvioitu lisäksi ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä, jonka yhteydessä laadittu YVA-selostus on valmistunut 28.11.2022, ja josta yhteysviranomainen on antanut perustellun päätelmän 31.3.2023. YVA-menettelyn aikana laaditut selvitykset on edelleen huomioitu kaavan valmistelussa. Kaavaselostuksen liite 19 koskee perustellun päätelmän huomioimista kaavassa.² Siltä osin kuin valittaja on nostanut pimeyden tärkeyden luontokokemukselle ja revontulien katselulle, todetaan, että lentoestevalojen vaikutuksia on arvioitu kaavaselostuksen kappaleessa 8.5 ja YVA-selostuksen kappaleessa 16.5.3, ja lentoestevalojen vaikutuksista on laadittu havainnekuva. Lentoestevalojen aiheuttamat muutokset pimeyteen ei ole sellainen merkittävä vaikutus, jota tulisi nykyisen arvioiden lisäksi erikseen arvioida.

Tuulivoimahankkeen meluvaikutukset on arvioitu riittävällä tavalla. Kaavan valmistelun yhteydessä on laadittu melumallinnus (kaavaselostuksen liite 13), minkä lisäksi meluvaikutuksia käsitellään kaavaselostuksen kappaleessa 8.13 ja YVA-selostuksen kappaleessa 23.5. Melumallinnuksen mukaan valtioneuvoston asetuksen (1107/2015) mukainen ohjearvo 40 dB ei ylitä yhdenkään asuin- tai lomarakennuksen kohdalla, eikä

¹ Kaavaselostuksen 8 luvussa arvioidaan hankkeen suhdetta suunniteltuun maankäyttöön, ja osayleiskaavan suhdetta valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin, sekä hankkeen vaikutuksia yhdyskuntarakenteeseen, maankäyttöön, kaavoitukseen, vaikutuksia maisemaan, kulttuuriympäristöön, muinaisjäänöksiin, maa- ja kallioperään, pinta- ja pohjavesiin, kasvillisuuteen, luontotyyppeihin, linnustoon, muuhun eläimistöön, suojelualueisiin, ihmisiin, yhteiskuntaan, meluun, välkkeeseen, liikenteeseen, liikenneturvallisuuteen, ilmastoon, luonnonvarojen hyödyntämiseen, turvallisuuteen, ja viestintäyhteyksiin.

² Liitteen mukaan perusteltu päätelmä on huomioitu muun muassa siirtämällä tuulivoimaloita kauemmas näköalatornista, laavusta ja Köngäskierrokselta. Voimaloiden sijoittelun muutosten takia melutaso on pääosin 35–40 dB Mustakummun suojeluun varatulla alueella, ja suunnittelualueen rajalla 40–45 dB, eikä melutaso siten ylitä virkistysalueiden ulkomelun ohjearvoa 45 dB päivällä klo 7–22 näköalatornilla tai laavulla.

virkestysalueiden ohjearvo 45 dB retkeilyreitillä (UKK) ja näkötorin osalta, ja pienitaajuinen melu alittaa terssikohtaisen sisämelutason toimenpiderajat jokaisessa reseptoripisteessä. Vaikka melu alueella siis kasvaksi tuulivoimapuiston toteutumisen myötä, alittavat melutasot toimenpiderajat ja ohjearvot. Melumallinnus on laadittu Ympäristöministeriön hallinnon ohjeita (*"Tuulivoimaloiden melun mallintaminen" 2/2014*) mukaisilla laskentaparametreilla. Kaavan meluvaikutukset ovat siten olleet hyvin tiedossa, eikä valittajan väite siitä, että meluvaikutuksia ei ole arvioitu riittäväällä tavalla siten pidä paikkaansa.

Koiravaljakkouran käyttöön kohdistuvien vaikutusten arviointi sisältyy virkestyskäyttöön, elinkeinotoimintaan ja turvallisuuteen kohdistuvien vaikutusten arviointiin. Koiravaljakkourien käyttöön kohdistuvia vaikutuksia ei voida kaavan tarkoitukseen ja tehtävään nähden pitää sellaisina kaavan merkittävinä vaikutuksina, joita tulisi arvioida nykyistä kattavammin.

Kaavan maisemavaikutuksia lähi- ja kaukovaikutusalueille, Latvan maakunnallisesti arvokkaalle kyläalueelle, Kõngäskierrokselle ja Mustakummun näkötoriniin on niin ikään arvioitu asianmukaisesti: kaavan laatimisen yhteydessä on laadittu mm. näkymäalueanalyysi sekä havainnekuvia eri paikoista.

Kaavan vaikutuksia luontomatkailuun on arvioitu kaavaselostuksen kohdassa 8.12, ja YVA-selostuksen kohdassa 18.5.1.2. Kansainväliseen matkailukäytännön kohdistuvien vaikutusten arviointi sisältyy luontomatkailuun kohdistuvien vaikutusten arviointiin. Siltä osin, kun valittaja on todennut, että vaikutuksia ei ole arvioitu elinkeinokohtaisesti, todetaan, ettei laissa edellytetä tällaista, ja kaavan vaikutuksia luontomatkailuun on arvioitu MRL 9 §:n edellyttämällä tarkkuudella. Vaikka kaavan arvioidaan vaikuttavan luontomatkailuun haitallisesti, on kaavan hyväksyminen kokonaisharkintaa, jossa myös muille kaavan vaikutuksille annetaan painoarvoa. Vaikka kaava luontomatkailulle aiheuttamastaan mahdollisesta heikennyksestä huolimatta siis on hyväksytty, ei pidä paikkaansa, etteikö kaavan vaikutuksia olisi selvitetty MRL 9 §:n edellyttämällä tavalla.

Vaikutusten arviointi on osayleiskaavassa ja YVA-menettelyssä laadittu noudattaen varovaisuusperiaatetta, mikä tarkoittaa käytännössä muun muassa sitä, että: i) havainnekuvat on laadittu, ja maisemavaikutukset arvioitu käyttäen suurinta kaavan mahdollistamaa tuulivoimaloiden kokonaiskorkeutta 300 metriä; ii) väkemaalinnus on laadittu 300 metriä korkeille voimaloille, eikä mallinnuksessa ole otettu huomioon puuston tai kasvillisuuden peittävää vaikutusta; ja iii) melumallinnuksessa turbiinityypin melupäästön tunnusarvoon on lisätty 2 dB tunnusarvon saamiseksi. Pieni-Paljakan hankkeen todelliset vaikutukset ovat siten vaikutuksenarvion tuloksia alemmalla tasolla. Kaavan vaikutuksia on näin ollen arvioitu jopa MRL 9 §:n edellyttämää tasoa huolellisemmin.

Kaavaa varten tehdyt selvitykset ovat kattavia ja kaavan tehtävään ja tarkoitukseen nähden riittäviä. Kaavaa varten laadittujen selvitysten perusteella on voitu tehdä perusteltu päätös osayleiskaavan hyväksymisestä, eikä valituksenalaisella päätöksellä hyväksytty osayleiskaava ole MRL 9 §:n vastainen.

2.2.2 MRL 32 § Maakuntakaavan oikeusvaikutukset muuhun suunnitteluun ja viranomaistoimintaan

Valittajan mukaan valituksenalainen päätös on alueidenkäyttölain (edellä todetusti tässä tapauksessa sovelletaan maankäyttö- ja rakennuslakia) 32 §:n vastainen, sillä maakuntakaava ei ole ollut ohjeena yleiskaavaa laadittaessa. Valittajan mukaan maakuntakaavan keskeisenä ohjeena olevia merkintöjä ovat esimerkiksi Latvian maakunnallisesti arvokas maisema-alue ja luontomatkailun kehittämisalue, sekä maakuntakaavan tuulivoimakohteiden ulkopuolisia alueita koskeva suunnittelumääräys. Valittaja on myös todennut, että aluetta ei ole osoitettu maakuntakaavassa tuulivoimarakentamiselle.

Vastine:

MRL 32.1 §:n mukaan maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa ja asemakaavaa sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi. MRL 32.2 §:n mukaan viranomaisten on alueiden käyttöä koskevia toimenpiteitä suunnitellessaan ja päättäessään niiden toteuttamisesta otettava maakuntakaava huomioon, pyrittävä edistämään kaavan toteuttamista ja katsottava, ettei toimenpiteillä vaikeuteta kaavan toteuttamista.

Suunnittelualueella on voimassa neljä sellaista maakuntakaavaa, joiden merkinnät koskevat Pieni-Paljakan tuulivoimahanketta: Kainuun maakuntakaava 2020, Kainuun tuulivoimamaakuntakaava, Kainuun tuulivoimamaakuntakaava 2035 (jolla tarkistettiin vuonna 2015 hyväksytyä Kainuun tuulivoimamaakuntakaavaa), sekä Kainuun vaihemaaakuntakaava 2030. Kainuun tuulivoimamaakuntakaavaa 2035 lukuun ottamatta kaikki mainitut kaavat ovat lainvoimaisia.

2.2.2.1 Maakuntakaavan ohjausvaikutus alle 10 voimalan hankkeissa

Valittaja katsoo, että osayleiskaava on ristiriidassa maakuntakaavoituksen kanssa, sillä osayleiskaava-alueita ei ole osoitettu maakuntakaavoituksessa tuulivoimarakentamiselle.

Vastine:

Valituksenalaisen päätöksen kannalta erityisesti Kainuun tuulivoimamaakuntakaava (hyväksytty 30.11.2015) sekä Kainuun tuulivoimamaakuntakaava 2035 (hyväksytty 12.12.2023) ovat merkityksellisiä. Kainuun tuulivoimamaakuntakaava 2035 ei ole vielä lainvoimainen, mutta maakuntahallitus on 12.2.2024 päättänyt määrätä maakuntakaavan tulemaan voimaan. Kainuun tuulivoimamaakuntakaavassa osoitetaan seudullisesti merkittävälle tuulivoimatuotannolle soveltuvia alueita. Sekä vanhan että uuden tuulivoimamaakuntakaavan mukaan maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueella tarkoitetaan lähtökohtaisesti vähintään kymmenen teollisen kokoluokan voimalan muodostamaa aluetta (seudullisesti merkittävä hanke). Alle 10 voimalan hankkeiden sijoittumisesta voidaan määrätä yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tapauskohtaisesti, kuten Pieni-Paljakan hankkeen osalta on toimittu. Molemmissa edellä mainituissa tuulivoimamaakuntakaavoissa todetaan, että maakuntakaavassa osoitettujen tuulivoima-

alueiden ulkopuolelle voidaan toteuttaa tuulivoimarakentamista, mikäli se ei ole merkitykseltään seudullista. Pieni-Paljakan hankealue ei sijoitu maakuntakaavassa osoitetuille tuulivoimaloiden alueille, mutta koska hankkeessa on tarkoitus rakentaa vain yhdeksän tuulivoimalaa, ei hanketta siten pidetä seudullisesti merkittävänä. Valituksenalaista osayleiskaavaa ei siten voida pitää MRL 32 §:n vastaisena, vaikka se ei sijoitu maakuntakaavassa osoitetulle tv-1-alueelle.

2.2.2.2 Luontomatkailun kehittämisalue

Valittaja toteaa, että kaava on ristiriidassa maakuntakaavassa osoitetun luontomatkailun kehittämisalue-merkinnän kanssa.

Vastine:

Kunta viittaa vastineen kohdassa 1.2.1 esitettyyn, ja toteaa edelleen selvyuden vuoksi, että vaikka suunnittelualueen pohjoisosa sijoittuu luontomatkailun kehittämisalueelle, muodostaa päällekkäisen alueen pinta-ala niin pienen osan luontomatkailun kehittämisalueesta, ettei kaavan voida katsoa aiheuttavan merkittäviä vaikutuksia luontomatkailun kehittämisalueelle. Luontomatkailun kehittämisalue on edellä todetusti hyvin laaja, eikä Kainuun maakuntakaavoituksessa aseteta rakentamisrajoitusta luontomatkailun kehittämisalueille tai matkailun vetovoima-alueelle. Luontomatkailun kehittämisalueella on muutakin maankäyttöä, ja suunnitelluista tuulivoimaloista vain yksi sijoittuisi luontomatkailun kehittämisalueelle. Myös Kainuun tuulivoimamaakuntakaavan 2035 kaavaselostuksen mukaan alle 10 voimalan hankkeiden rakentaminen kehittämisalueille on mahdollista, mikäli muut edellytykset täyttyvät.

Kaavan laatimisen yhteydessä laaditut vaikutusarviot osoittavat, että voimaloiden vaikutukset kohdentuvat rajautuneisiin alueisiin, eivätkä estä virkistyskäytön tai matkailun jatkumista alueella. Selvitysten mukaan vaikutukset kohdistuvat yksittäisiin pisteisiin, virkistysreitit säilyvät käytettävissä rakentamisvaiheen jälkeen, ja myös melu- ja välkevaikutukset alittavat ohjearvot, eikä niiden voida katsoa estävän alueen ulkoilu- ja retkeilykäyttöä. Yhteenvetona voidaan todeta, että kaava-alueen vaikutukset luontomatkailun kehittämisalueelle, mukaan lukien valittajan esittämät haittavaikutukset, ovat vain pistemäisiä, eivätkä ne vaikuta alueeseen laajasti. Maakuntakaava on osayleiskaavaa laadittaessa siten otettu huomioon MRL 32 §:n edellyttämällä tavalla.

2.2.2.3 Kaava ei ole MRL 32 §:n vastainen

Kaavajärjestelmään kuuluu, että yleispiirteisemmässä kaavassa annettu ratkaisu täsmentyy ja tarkentuu yksityiskohtaisemmassa kaavassa. Maakuntakaavalla on ohjausvaikutus, mutta siinä osoitettuja aluevarauksia voidaan tarkentaa yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Maakuntakaavassa esitetystä ratkaisusta voidaan siten myös poiketa. Maakuntakaavoituksessa kuitenkin nimenomaisesti sallitaan alle 10 voimalan suuruisen hankkeiden rakentaminen maakuntakaavassa osoitettujen tuulivoima-alueiden ulkopuolelle, eikä kaavassa osoitetulla luontomatkailun kehittämisalueella ole sellaista rakentamisrajoitusta, joka estäisi kehittämisalueelle suunnitellun tuulivoimalan rakentamista. Myös YVA-menettelyssä tuulivoimahankkeen vaikutukset maakuntakaavaan

arvioitiin vain pieniksi kielteiseksi. Osayleiskaavaratkaisu ei estä maakuntakaavan tavoitteiden mukaisen muun maankäytön toteutumista. Valituksenalaisella päätöksellä hyväksytyt osayleiskaava ei siten ole MRL 32 §:n vastainen.

2.2.3 MRL 39 § Yleiskaavan sisältövaatimukset

Valittajan mukaan maankäyttö- ja rakentamislain 39 §:n mukaisia sisältövaatimuksia ei ole otettu huomioon osayleiskaavaa laadittaessa. Valittajan mukaan osayleiskaavaa laadittaessa ei ole riittävällä tavalla huomioitu etenkin elinkeinoelämän toimintaedellytysten turvaamista, rakennetun ympäristön, maiseman ja luonnonarvojen huomioista eikä varmistettu sitä, että yleiskaava ei saa aiheuttaa maanomistajalle tai muun oikeuden haltijalle kohtuutonta haittaa.

Vastine:

Kaavaa laadittaessa on huomioitu MRL 39 §:n sisältövaatimukset riittävällä tavalla. Valittajan esiin nostamia sisältövaatimuksia käsitellään kaavaselostuksen kohdissa 8.5 (vaikutukset maisemaan, kulttuuriympäristöön ja muinaisjäänöksiin), 8.12 (ihmisiin ja yhteiskuntaan kohdistuvat vaikutukset), sekä 8.18 (vaikutukset turvallisuuteen), ja ne on huomioitu kaavaa laadittaessa riittävällä tavalla. Muita MRL 39 §:n sisältövaatimuksia koskien valittaja ei ole esittänyt väitteitä, mutta todetaan selvyuden vuoksi, että sisältövaatimusten huomioimista käsitellään lisäksi vastineen kohdassa 3.2.2.

2.2.3.1 Elinkeinoelämän toimintaedellytykset

Valittajan mukaan osayleiskaava ei huomioi elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä. Valittajan mukaan kunta painottaa tuulivoimateollisuuden toimintaedellytysten ensisijaisuutta suhteessa matkailuun ja luontomatkailuun. Valittajan mukaan koiravaljakkoreitit sijaitsevat 300–450 metrin etäisyydellä voimaloista ja kaavan hyväksyminen estäisi koiravaljakkopalveluiden tarjoamisen, sillä voimaloista irtoava jää ja lumi vaarantavat reitistön käyttämisen. Valittajan mukaan myös revontulien katseluun liittyvän ohjelman palvelun tarjoaminen muuttuisi käytännössä mahdottomaksi tuulivoimaloiden lentoestevalojen ja niiden vilkkumisen vuoksi.

Vastine:

MRL 39 §:n 2 momentin mukaan yleiskaavaa laadittaessa on otettava huomioon kunnan elinkeinoelämän toimintaedellytykset.

Vaikka kaavaselostuksessa ja YVA-selostuksessa on tunnistettu, että tuulivoimaloista aiheutuvat vaikutukset voivat vaikuttaa matkailijoiden luontokokemukseen, ja sitä kautta luontomatkailuelinkeinoon, on tuulivoimaloiden aiheuttamien visuaalisten vaikutusten kokeminen kaavaselostuksen mukaan kuitenkin subjektiivista. Kunta painottaa myös, että luontomatkailuelinkeinon toimintaedellytykset on otettu nimenomaisesti huomioon kaavaa laadittaessa esimerkiksi siirtämällä voimalapaikkoja kauemmaksi laavusta ja näköalatornista.

Koiravaljakkourien käyttöön liittyviä, valittajan esittämiä turvallisuusnäkökohtia käsitellään vastineen kohdassa 2.2.3.2. Karttatietojen ja mallinnusten mukaan reitit eivät kulje voimaloiden välittömässä läheisyydessä, eikä elinkeinon harjoittaminen esty kaavan hyväksymisen seurauksena. Valittaja voi siten edelleen tarjota koiravaljakkoretkiä asiakkailleen, ja ohjelmapalvelun tarjoaminen on turvattu.

Lentoestevalojen vaikutusta pimeyteen käsitellään vastineen kohdassa 2.2.3.4, mutta kunta toteaa selvyuden vuoksi, että revontulien katseluun liittyvän ohjelmapalvelun tarjoaminen ei esty kaavan toteutuessa, sillä lentoestevalojen vaikutus pimeyteen ja revontulien näkymiseen on hyvin pieni.

Hankkeen vaikutuksia luontomatkailuun on selvitetty myös YVA-menettelyn yhteydessä. YVA-selostuksen mukaan, vaikka luontomatkailu elinkeinona on herkkä ympäristöhaitoille, ei se kuitenkaan ole hankealueeseen sidottu, eikä kaavan toteutuminen estä valittajaa käyttämästä alueen ympäristöä luontomatkailutoimintaa varten.

Tuulivoimahankkeen vaikutuksia myös muihin elinkeinoihin on arvioitu. Kaavaselostuksen mukaan tuulivoimahankkeella on kunnassa työllistävä vaikutus etenkin rakentamisen aikana. Suorat työllistävät vaikutukset näkyvät maarakennusyrityksissä, ja välilliset vaikutukset majoitus- ja ravitsemusliikkeissä. Maanomistajat saavat lisätuloa maankäyttökorvauksista, ja metsätaloustuotannosta saatavat tulot korvataan maankäyttökorvauksilla. Tämän lisäksi erityisesti kiinteistövero tuotot sekä yhteisövero lisäävät kunnan elinvoimaisuutta. Kaavaa laadittaessa on huomioitu elinkeinoelämän toimintaedellytykset MRL 39 §:n edellyttämällä tavalla.

Vaikka osayleiskaavaa laadittaessa on tunnistettu, että kaavalla voi olla kielteisiä vaikutuksia luontomatkailuelinkeinon, kaavalla on osoitettu olevan myös huomattavia elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä edesauttavia vaikutuksia. Näiden positiivisten vaikutusten on katsottu olevan suurempia kuin mahdollisten kielteisten vaikutusten, ja elinkeinoelämän toimintaedellytykset on otettu huomioon siinä määrin kuin osayleiskaavan ohjaustavoite edellyttää. Yleiskaavan sisältövaatimusten yhteensovittamisessa on tiettyä liikkumavaraa, joka sallii erilaisten sisältövaatimusten yhteensovittamisen kaavan tehtävä ja tarkoitus huomioiden. Valittaja ei esitä selvitystä tai näyttöä siitä, että osayleiskaava toteutuminen johtaa valittajan yrityksen toimintaedellytysten heikkenemiseen. Toisin kuin valittaja väittää, elinkeinoelämän toimintaedellytykset on siis huomioitu MRL 39 §:n 2 momentin 6-kohdan edellyttämällä tavalla.

2.2.3.2 Mahdollisuudet turvalliselle ja terveelliselle elinympäristölle

Valittajan mukaan koiravaljakkourien käyttäminen muuttuisi käytännössä mahdottomaksi, sillä voimaloista irtoava jää ja lumi vaarantavat reitistön käyttämisen. Valittaja on katsonut, että kaavaa laadittaessa ei ole otettu huomioon mahdollisuuksia turvalliseen ja terveelliseen elinympäristöön.

Vastine:

MRL 39 §:n 2 momentin 5 kohdan mukaan yleiskaavaa laadittaessa on otettava huomioon mahdollisuudet turvalliseen, terveelliseen, ja eri väestöryhmien kannalta tasapainoiseen elinympäristöön. Valittaja on väittänyt, että voimaloista irtoava jää ja lumi vaarantavat koiravaljakkourien käyttämisen, ja vedonnut turvallisen ja terveellisen elinympäristön huomioimisen sisältövaatimukseen. Valittaja ei kuitenkaan muilta osin ole tarkemmin perustellut väitettään siitä, ettei turvallisen ja terveellisen elinympäristön sisältövaatimusta olisi huomioitu yleiskaavassa.

Turvallisuuden osalta kaavaselostuksessa on arvioitu, että tuulivoimaloista irtoavan jään aiheuttama turvallisuusriski on erittäin pieni, eikä esimerkiksi estä suunnittelualan virkistyskäyttöä. Jään osumisen todennäköisyyttä arvioivien tutkimusten tuloksena on, että todennäköisyys jään osumiselle henkilöön on 10–6 osumaa vuodessa neliometriä kohden. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että jos 15 000 ihmistä ohittaisi voimalat vuodessa, onnettomuus sattuisi kerran 300 vuodessa. Koiravaljakkourien käytölle ei siten aiheudu varteenotettavaa turvallisuusriskiä, ja turvallisen elinympäristön sisältövaatimus on huomioitu kaavaa laadittaessa riittävällä tavalla.

Valittaja ei lumen ja jään irtoamisen lisäksi ole vedonnut muihin riskeihin, Muiden turvallisuusriskien osalta todetaan kuitenkin selvyden vuoksi, että tulipalot ovat erittäin harvinaisia, mutta niistä aiheutuvaa turvallisuusriskiä voidaan pienentää rakentamislupavaiheessa normaalimenettelyn mukaisesti. Sähköturvallisuus voidaan huomioida voimajohtojen asennuksessa, ja puiden kasvukorkeus voimajohdon reunavyöhykkeillä on rajoitettu. Ilmailuturvallisuuden osalta toimitaan ilmailulain edellyttämällä tavalla, ja muuten onnettomuusriskit on huomioitu sijoittamalla tuulivoimalat riittävälle suojaetäisyydelle asutuksesta ja loma-asutuksesta, voimajohdoista ja teistä.

Kaavaa laadittaessa on huomioitu myös terveellisen ympäristön sisältövaatimus. Tuulivoimapuiston rakentamiseen ja purkamiseen liittyvästä liikenteestä aiheutuvien melu- ja pölypäästöjen vaikutus on lyhytaikainen ja vähäinen. Tuulivoimalat on sijoitettu siten, etteivät melun ulkomelutason ohjearvot tai asumisterveysasetuksen melutason toimenpiderajat asuntojen sisätiloissa ylity asuin- ja loma-asuinrakennusten kohdalla. Myöskään pinta- tai pohjaveden kautta muodostuvia terveydellisiä vaikutuksia ei muodostu. Kaavaselostuksen mukaan, vaikka haitoille altistuminen voi yksittäisissä kohteissa välillä ja lyhytaikaisesti ylittää haitattomaksi arvioidun tason, suunnittelualue ei suoranaisesti heikennä elinympäristön terveyttä.

Koska yleiskaavan tarkoitus ei ole ohjata rakentamista taajama-alueilla, ei sillä ole merkittävää vaikutusta eri väestöryhmien tasapainoiseen elinympäristöön. Selvyden vuoksi kunta kuitenkin toteaa, että esimerkiksi poronhoitoalueet on huomioitu kaavaselostuksen nykytilakuvauksessa ja kielteiset vaikutukset poronhoitoon arvioitu vähäisiksi MRL 39 §:n edellyttämällä tasolla. Tuulivoimaosayleiskaavaa laadittaessa on edellä esitetyn tavoin huomioitu mahdollisuudet turvalliseen ja terveelliseen sekä eri väestöryhmien kannalta tasapainoiseen elinympäristöön MRL 39 §:n 2 momentin 5-kohdan mukaisesti.

2.2.3.3 Rakennetun ympäristön, maiseman ja luonnonarvojen vaaliminen

Valittajan mukaan osayleiskaavaa laadittaessa ei ole huomioitu tuulivoimahankkeen maisemavaikutuksia MRL 39 §:n mukaisesti. Tuulivoimahanke aiheuttaa erittäin suuria kielteisiä maisemavaikutuksia lähivaikutusalueelle, Latvan maakunnallisesti arvokkaalle kyläalueelle, Köngäskierrokselle ja Mustakummun näkötorniin.

Vastine:

MRL 39 §:n 2 momentin 8 kohdan mukaan yleiskaavaa laadittaessa on otettava huomioon rakennetun ympäristön, maiseman ja luonnonarvojen vaaliminen.

Osayleiskaavan maisemavaikutusten huomioimista käsitellään vastineen kohdassa 3.2.2 ja 3.2.5. Kunta toteaa kuitenkin selvyuden vuoksi, että vaikka kaavaselostuksen mukaan tuulivoimaloiden kokonaisvaikutukset maisemaan on arvioitu kielteisiksi, ei suunnittelualue sijaitse valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella, vaan lähin valtakunnallisesti arvokas maisema-alue sijaitsee lähimmillään 22 km etäisyydellä suunnittelualueesta. Latvan kylämaisema on lähin maakunnallisesti arvokas maisema-alue, joka sijaitsee noin 2 kilometrin päästä suunnittelualueesta. Maisemavaikutukset on arvioitu hyväksytyjen menetelmien mukaisesti (havainnekuvat, näkymäalueanalyysit, maastohavainnot), ja selvitysten mukaan tuulivoimalat eivät muodosta Latvan kylässä hallitsevaa näkymää. Maisemavaikutukset Köngäskierrokselle ovat luontomatkailun kannalta kohdassa 1.2.1 esitetyllä tavalla pistemäisiä, eivätkä ne kohdistu koko alueeseen.

Revontulien näkyvyys Mustakummun näkötornilta on edelleen hyvä, sillä lentoestevalot ovat kiinteitä ja lievää vaikutusta aiheuttavia, eivätkä muodosta merkittävää haittaa pimeyden kokemukselle. Voimaloiden välkearvot jäävät lisäksi alle 8 h/a suositusarvon kaikkien lomatai asuinrakennusten kohdalla.

Valittaja ei ole perustellut, millä tavoin rakennettua ympäristöä ei ole huomioitu valituksenalaista osayleiskaavaa laadittaessa. Selvyuden vuoksi todetaan, että suunnittelualue sijaitsee taajama-, kylä- ja pienkyläalueiden ulkopuolella, eikä suunnittelualueella sijaitse rakennetun kulttuuriympäristön kohteita. Lähin valtakunnallisesti merkittävä rakennetun kulttuuriympäristön kohde (Kainuun puromyllyt) sijaitsee noin 7 km etäisyydellä suunnittelualueesta. Kaavalla ei siis ole merkittävää vaikutusta rakennettuun ympäristöön. Luonnonarvojen huomioimista kaavan laatimisen yhteydessä käsitellään vastineen kohdissa 3.2.2 ja 3.2.4.

Vaikka tuulivoimalat aiheuttavat maisemavaikutuksia, eivät ne kuitenkaan sijaitse valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella, minkä lisäksi maisemavaikutukset ovat puuston peittävä vaikutus huomioiden pistemäisiä, eivätkä kohdistu koko alueeseen. Vaikka tuulivoimalat väistämättä vaikuttavat maisemaan, eivät ne kuitenkaan muodosta hallitsevaa näkymää. Kaavan vaikutukset maisemaan on siten huomioitu MRL 39 §:n edellyttämällä tavalla.

2.2.3.4 Kohtuuton haitta maanomistajille

Valittajan mukaan kaava aiheuttaa niin merkittävää haittaa elinkeinon harjoittamiselle, että se johtaa elinkeinotoiminnan tosiasialliseen estymiseen. Valittaja on todennut, että kohtuutonta haittaa on oikeuskäytännössä arvioitu myös elinkeinon harjoittamisen näkökulmasta, ja että tässä tapauksessa haitta on niin merkittävä, että se johtaa elinkeinotoiminnan tosiasialliseen estymiseen.

Vastine:

Alueidenkäyttölain 39 §:n 4 momentin mukaan yleiskaava ei saa aiheuttaa kohtuutonta haittaa maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle.

Valittaja on vedonnut esimerkiksi siihen, että lentoestevalot heikentävät pimeyden kokemusta niin paljon, että valittajan ohjelmana tarjoama revontulien katselu näköalatornista muuttuisi käytännössä mahdottomaksi. Lentoestevalojen näkyminen pimeällä aiheuttaa niin vähäisiä vaikutuksia, että revontulien katselu ei väitetyllä tavalla muutu mahdottomaksi. Kaavamääräykset esimerkiksi melutason ohjearvoista sekä lentoestevaloista rajoittavat tuulivoimaloiden vaikutusta valittajan elinkeinotoimintaan joka tapauksessa siten, ettei kaava aiheuta maanomistajille kohtuutonta haittaa. Lentoestevalot on myös mahdollista toteuttaa kiinteinä vilkkuvien sijaan, jolloin niiden vaikutukset maisemaan pimeällä jäävät vähäisemmiksi.

Valittaja on myös katsonut, että koiravaljakkouria ei voimaloista aiheutuvasta vaaran vuoksi voi käyttää, ja että koiravaljakkourien menettäminen vuorostaan tarkoittaa yrityksen toiminnan loppumista. Tältä osin kunta viittaa edellä kohdassa 2.2.3.2 esitettyyn, ja toteaa, että voimaloista ei aiheudu turvallisuusriskiä. Valittaja voi edelleen käyttää olemassa olevia koiravaljakkouria, ja laajentaa koiravaljakkoreittejä hankealueen ulkopuolella hankkeen tarvitseman infrastruktuurin salliessa.

Kaavan toteutuminen ei siten tarkoita, että valittajan mahdollisuudet harjoittaa elinkeinotoimintaa loppuisivat. Nyt kyseessä olevassa tapauksessa valittajan omistama kiinteistö tai alue, jolla toimintaa harjoitetaan, eivät sijoitu kaava-alueelle, vaan lähimmät tuulivoimalat sijoittuvat yli kolmen kilometrin etäisyydelle valittajan kiinteistöltä.

Valittaja on esittänyt, että mikäli Pieni Paljakan tuulivoimapuisto rakennetaan, Huskymutka-kiinteistöön kohdistuu maisema-, melu- ja välkehaittoja kahdelta ilmansuunnalta, erityisesti talviaikaan. Selvitysten mukaan voimalat sijaitsevat vähintään 2,5 km etäisyydellä kiinteistöstä, eivätkä melutasot ylitä ohjearvoja. Näin kiinteistön käyttö ei esty eikä merkittävästi vaikeudu, eikä kiinteistön omistajalle aiheudu MRL 39.4 §:ssä tarkoitettua kohtuutonta haittaa.

Valittaja ei ole vedonnut kiinteistön arvon alenemisesta aiheutuvaan kohtuuttomaan haittaan, mutta kunta toteaa kuitenkin selvyden vuoksi, että kaavalla ei ole vaikutusta arvoon. Kaavaselostuksessa viitataan korkeimman hallinto-oikeuden vuosikirjaratkaisuun 184/2013, jonka mukaan pelkästään sitä, että voimalat näkyvät kiinteistölle, tai sitä, että voimaloiden maisemavaikutukset yleisemminkin voivat vaikuttaa kiinteistöjen arvoon

tuulivoimapuiston ulkopuolisella alueella, ei voida pitää MRL 39.4 §:ssä tarkoitettuna kohtuuttomana haittana. Ratkaisussa voimat sijoittuivat lähimmillään yli kahden kilometrin etäisyydelle valittajien kiinteistöistä. Kaavaselostuksessa viitataan lisäksi useaan tutkimukseen, joiden mukaan tuulivoimahankkeilla ei ole joko ollenkaan tai niillä on hyvin pieni vaikutus kiinteistöjen arvoon.

Yleiskaavan kohtuullisuutta koskeva harkinta on kokonaisharkintaa, jossa on huomioitava toisaalta yleiskaavan aluevarausten ja kaavamääräysten muodostama kokonaisuus ja toisaalta niiden vaikutus maanomistajan kannalta. Edellä mainitun perusteella on katsottava, että kaavan vaikutukset valittajan elinkeinotoiminnan harjoittamiselle eivät tässä tapauksessa aiheuta MRL 39.4 §:n mukaista kohtuutonta haittaa.

2.2.3.5 Lopuksi

Vaikka yleiskaavan sisältövaatimukset ovat vähimmäisvaatimuksia, ovat ne myös korostetusti joustavia oikeusnormeja, ja kyse on sisältövaatimusten muodostaman kokonaisuuden yhteensovittamisesta yleiskaavassa. Kaavaa laadittaessa tulee punnita erilaisia arvoja ja niiden painotusta käsillä olevan kaavan tavoitteista käsin. Kaavoilta ei edellytetä täydellistä haittattomuutta, vaan kyse on kokonaisharkinnasta ja myös kaavan sisältövaatimusten intressivertailusta ja yhteensovittamisesta. Kaavaa laadittaessa on siis tiettyä liikkumavaraa. Valituksenalaisessa kaavassa sisältövaatimukset on yhteensovitettu niin, että kaikki sisältövaatimukset on huomioitu, eikä edellä esitettyyn tai vastineen kohdissa 3.2.2 ja 3.2.5 esitettyyn viitaten voida väittää, että MRL 39 §:n sisältövaatimuksia olisi huomioitu valituksenalaista osayleiskaavaa laadittaessa.

2.2.4 MRL 77 b § Tuulivoimarakentamista koskevan yleiskaavan erityiset sisältövaatimukset

Valittajan mukaan valituksenalainen kaava on alueidenkäyttölain 77 b §:n vastainen. Valittaja vetoaa siihen, että 77 b §:n mukaan tuulivoimarakentamista ohjaavaa yleiskaavaa laadittaessa on huolehdittava siitä, että tuulivoimarakentaminen sopeutuu maisemaan ja ympäristöön. Valittaja on korostanut sitä, että valittajan harjoittama elinkeino perustuu alueen poikkeuksellisiin luonnonolosuhteisiin: luonnon lumisuuteen, pimeyteen ja hiljaisuuteen. Valittaja painottaa alueen kansainvälisen luontomatkailun erityisluonnetta. Valittajan näkemyksen mukaan vaikutusten arvioinnissa ei ole riittävästi huomioitu näitä paikallisia olosuhteita eikä elinkeinon kansainvälistä erityispiirrettä.

Vastine:

MRL 77 b §:n esitöiden (HE 141/2010, s. 11) mukaan tuulivoimarakentamisella on useissa tilanteissa merkittävä vaikutus juuri maisemaan ja ympäristöön, minkä vuoksi tuulivoimarakentamisen sijoittumista ohjaavaa kaavaa laadittaessa tulisi ottaa erityisesti huomioon tuulivoimaloiden rakentamisen sopeutuminen maisemaan ja muuhun ympäristöön sekä maiseman mahdolliset erityispiirteet. Lainkohdassa tarkoitettua mainintaa tuulivoimarakentamisen sopeutumisesta ympäristöön tulkitaan kunkin rakentamishankkeen tapauskohtaisista olosuhteista lähtien.

Kunta toteaa, että alueella esiintyvät luontoon liittyvät ominaispiirteet – kuten lumisuus, pimeys ja hiljaisuus – on otettu huomioon kaavan laatimisen yhteydessä osana ympäristövaikutusten arviointia ja kaavaselostusta. Työssä on tarkasteltu mm. hankkeen maisema-, melu- ja välkevaikutuksia sekä arvioitu niiden merkittävyyttä suhteessa alueen nykyisiin olosuhteisiin.

Maisemavaikutusten osalta kunta viittaa erityisesti vastineen kohtiin 1.2.1, 2.2.3.3, sekä 3.2.5, ja todetaan, että suunnittelualueella ei sijaitse valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita. Tuulivoimalarakentaminen vaikuttaa ympäröivään maisemaan väistämättä, mutta sen vaikutuksia voidaan ja on rajoitettu sijoittamalla voimalat muualle kuin maakunnallisesti tai valtakunnallisesti arvokkaalle maisema-alueelle.

Kaavaprosessissa käytetyt arviointimenetelmät perustuvat valtakunnallisesti sovellettuihin ohjeisiin ja lainsäädännön vaatimuksiin. Selvitykset sen sijaan perustavat paikalliseen luontoon. Kunnan näkemyksen mukaan arvioinnit ovat riittävän kattavia lain edellyttämällä tavalla, eikä arvioinnista ole käynyt ilmi, että hankkeesta aiheutuvat vaikutukset muodostuisivat sellaisiksi, että ne estäisivät alueen maankäytön kokonaisvaltaisen yhteensovittamisen tai maakuntakaavan tavoitteiden huomioimisen.

Kunta toteaa, että alueella harjoitettava luontomatkailu ja sen kansainvälinen asiakaskunta on tunnistettu kaavoituksen aikana osana kaavan vaikutusalueen elinkeinorakennetta. Matkailua ja siihen liittyviä toimintaedellytyksiä koskevat vaikutukset on arvioitu kaavaselostuksessa ja ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa niiden tarkkuustason mukaisesti, jota yleiskaavoitukselta voidaan maankäyttö- ja rakennuslain perusteella edellyttää.

Kunnan käsityksen mukaan matkailuelinkeinon esille tuomat näkökohdat – erityisesti alueen imagoon, maisemaan ja hiljaisuuteen liittyvät tekijät – eivät muodosta sellaista vaikutusta, joka estäisi kaavan hyväksymisen. Vaikka hankkeella voi olla vaikutuksia yritysten toimintaympäristöön, kaavoituksen tarkoitus ei ole taata tietyn yritysmuodon tai yksittäisen elinkeinon pysyvyyttä, vaan arvioida maankäyttöön kohdistuvia vaikutuksia kokonaisuutena.

Voimaloiden melutasot eivät ylitä melun ohjearvoja tai toimenpiderajoja, eikä välkkeen määrä ylitä 8 h/a yhdenkään loma- tai asuinrakennuksen kohdalla ilman metsän suojaavaa vaikutusta tai sen kanssa. Osayleiskaavan yleiset määräykset sovittavat voimalat alueen ympäristöön esimerkiksi pienentämällä tuulivoimaloiden lentoestevalojen vaikutuksia.³ Lentoestevaloja koskevien väitteiden osalta viitataan edellä esitettyyn, ja todetaan, että niiden vaikutus pimeälläkin on lievä.

Kunta katsoo, että kaavaratkaisu on kokonaisuutena arvioiden linjassa voimassa olevan maakuntakaavan ja valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kanssa, ja että kaava

³ Osayleiskaavan yleisten määräysten mukaan tuulivoimaloiden lentoestevalojen valinnassa ja suuntauksessa on otettava huomioon lentoestevalojen ympäristövaikutukset, ja lentoestevalot tulee toteuttaa mahdollisimman vähän häiriötä tuottavalla tavalla.

täyttää sille säädetyt sisältövaatimukset. Valittajan esittämät seikat eivät osoita, että kaavaa laadittaessa olisi jätetty huomioimatta sellaisia paikallisia olosuhteita, joilla olisi ratkaiseva merkitys MRL 77 b §:n edellytysten kannalta. Tuulivoimakaava ohjaa riittävästi rakentamista alueella, suunniteltu tuulivoimarakentaminen sopeutuu maisemaan ja alueen ympäristöön MRL 77 b §:n mukaisesti.

2.2.5 Maankäyttö- ja rakennusasetus 32 §

Valittajan mukaan kaava-aineistoja on täydennetty, mutta kaavaselostuksen tai päätösasiakirjojen mukaan maanomistajia eikä kanalituihin kohdistuvista vaikutuksista muistutuksen jättäneitä osallisia ei ole kuultu erikseen, minkä vuoksi menettelyä ei voida pitää maankäyttö- ja rakennuslain 32 §:n mukaisina. Koska MRL 32 § koskee maakuntakaavan ohjausvaikutusta eikä kuulemista muutosten yhteydessä, oletetaan, että valittaja on tarkoittanut maankäyttö- ja rakentamisasetuksen 32 §:ää.

Valittaja on katsonut, että uuden yksityisen luonnonsuojelualueen lisääminen pienentää tuulivoimalan T8 tv-1-aluetta, mikä kaventaa merkittävästi tuulivoimalan sijoittamista toisella niistä kiinteistöistä, joissa tuulivoimalan tv-alue alun perin sijaitisi. Kaavaan tehty muutos liittyy kanalitujen soidinalueen huomioimiseen, mistä myös Suomen Luonnonsuojeluliitto on antanut muistutuksen.

Vastine:

Maankäyttö- ja rakennusasetuksen (895/1999) 32 §:n mukaan, jos kaavaehdotusta on olennaisesti muutettu sen jälkeen, kun se on asetettu julkisesti nähtäville, se on asetettava uudelleen nähtäville. Uudelleen nähtäville asettaminen ei kuitenkaan ole tarpeen, jos muutokset koskevat vain yksityistä etua ja niitä osallisia, joita muutokset koskevat, kuullaan erikseen.

Kaavaehdotukseen tehtyjen muutosten olennaisuutta arvioidaan tapauskohtaisesti. Oikeuskirjallisuuden⁴ mukaan kaikki vähäistä muutosta suuremmat muutokset eivät ole olennaisia muutoksia. Muutoksen olennaisuuden arvioinnissa otetaan huomioon olosuhteet, muutoksen absoluuttinen ja suhteellinen koko, sen laatu sekä vaikutukset ympäristöön ja naapureiden asemaan. Kaava-alueen koolla on siten myös merkitystä: suurella kaava-alueella voidaan tehdä suurempia muutoksia kuin pienellä kaava-alueella ilman, että muutosta pidetään olennaisena.

Nyt kyseessä olevassa asiassa tv-1-alue ei siirtynyt, vaan alueen rajaus on pienentynyt. Muutoksella ei ole aiheutettu maanomistajille sellaista vaikutusta, joka olisi edellyttänyt uudelleenkuulemista, sillä kukaan maanomistaja ei muutoksen seurauksena ollut tilanteessa, jossa hänen maataan olisi osoitettu tuulivoima-alueeksi. Kaavaehdotuksen muutokset eivät muuttaneet kaavan vaikutuksia eivätkä voimalan sijoitusperiaatteita olennaisesti, eivätkä

⁴ Auvo Haapanala – Hannu Ranta – Jukka Reinikainen – Ritva Koljonen – Pekka Hallberg: Maankäyttö- ja rakennuslaki (2020), s. 1430–1431.

muutokset vaikuttaneet osallisten oikeuksiin kielteisesti. Muutosta voidaan kaava-alueen kokoon, muutoksen vaikutuksiin sekä muutoksen laatuun nähden pitää vähäisenä.

Suomen Luonnonsuojeluliitto oli antanut muistutuksen nimenomaan kanalintuihin kohdistuvien vaikutusten huomioimisesta. Koska tuulivoimalan T8 tv-1-aluetta pienennettiin nimenomaan teeren soidinpaikan vuoksi, ei Suomen Luonnonsuojeluliitolla olisi ollut asiallista perustetta tulla kuulluksi muutoksesta.

Kaavaan tehdyt muutokset eivät kaavan laatu ja olosuhteet huomioiden muodostaneet sellaista olennaista muutosta, jonka vuoksi kaava olisi tullut asettaa uudelleen nähtäville, tai osallisia kuulla erikseen.

2.2.6 Perustuslain mukainen omaisuuden ja elinkeinon suoja

Valittaja on katsonut, että yrityksen toimintaedellytysten menettäminen merkitsee tosiasiallisesti omaisuuden käytön estymistä ja elinkeinon harjoittamisen mahdottomuutta. Valittaja on erityisesti vedonnut näköalatorniin, jonka käyttö revontulien katsomiseksi muuttuu ohjelmopalveluna käytännössä mahdottomaksi, sekä koiravaljakkourien menettämiseen voimaloista irtoavan jään ja lumen aiheuttaman vaaran vuoksi. Valittaja väittää hankevastaavan olevan tietoinen siitä, että valittaja ei voi jatkaa elinkeinotoimintaansa, mikäli Pieni Paljakan tuulivoimapuisto toteutetaan. Valittaja vetoaa perustuslain mukaiseen omaisuuden suojaan sekä elinkeinonvapauteen.

Vastine:

Perustuslain 15 §:n mukaan jokaisen omaisuus on turvattu. Perustuslain 18 §:n mukaan jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla.

Siltä osin kuin valittaja on vedonnut omaisuudensuojaan, todetaan ensinnäkin, että valituksenalaisella päätöksellä ei uhata valittajan omaisuudensuojaan siten, että valittaja menettäisi päätöksen myötä oikeuden hallitsemaansa omaisuutta. Toisekseen viitataan edellä kohdissa 2.2.3.1 ja 2.2.3.4 esitettyyn, ja todetaan, että valittajan elinkeinotoiminnan toimintaedellytykset eivät valittajan esittämällä tavalla katoa, vaan valittaja voi edelleen harjoittaa elinkeinotoimintaansa myös tuulivoimapuiston toteuttamisen jälkeen. Omaisuuden suoja ei turvaa ympäristön muuttumattomuutta, eikä elinkeinonvapaus oikeuta estämään julkisen vallan hyväksymiä maankäytön muutoksia. Kaavaselvitysten perusteella on selvää, että valittajan toiminta ei tuulivoimapuiston toteuttamisen johdosta esty eikä valittaja ole esittänyt tästä mitään näyttöä. Kaavamääräykset huomioon ottaen kunta katsoo, ettei valittajan perustuslain 15 §:n turvaama omaisuuden suoja ole uhattuna ja ettei kaavasta muutoinkaan aiheudu valittajan elinkeinotoiminnan tosiasiallista estymistä.

Vaikka valittaja on vedonnut omaisuudensuojaan lähinnä elinkeinotoiminnan estymiseen liittyvällä perusteella, kunta toteaa selvyuden vuoksi, että myöskään valittajan kiinteistön arvon aleneminen ei vastineen kohdassa 2.2.3.4 esitetyllä tavalla ole varteenotettava uhka.

Siltä osin kuin valittaja on vedonnut perustuslain 18 §:n turvaamaan elinkeinovapautteen, kunta toteaa, että perustuslain 18 §:n mukaisen elinkeinovapauden tarkoitus on turvata yksilön oikeus valita se muoto ja keino, jolla hankkii toimeentulonsa. Valituksenalaisella päätöksellä ei estetä valittajaa harjoittamasta elinkeinotoimintaa, eikä päätöksellä ole vaikutusta valittajan perustuslain 18 §:n mukaiseen elinkeinovapauteen. Selvyyden vuoksi kunta toteaa lisäksi, että kaavaa varten laadittujen selvitysten perusteella on arvoitu, että haitta matkailuun ei ole niin merkittävä, että se johtaisi elinkeinotoiminnan estymiseen.

2.2.7 Hallintolain 6 §:n mukainen suhteellisuus- ja huolellisuusperiaate

Valittaja on vedonnut hallintolain 6 §:n mukaiseen suhteellisuusperiaatteeseen, jonka mukaan viranomaisen toimenpiteet eivät saa olla ankarampia kuin on välttämätöntä. Valittaja katsoo, että tuulivoimahanke kohdistaa kohtuuttoman ja peruuttamattoman haitan yksittäiseen, pitkäaikaiseen elinkeinotoimintaan, vaikka vaihtoehtoisia sijoitusratkaisuja olisi ollut tarkasteltavissa.

Vastine:

Suhteellisuusperiaatteen mukaan viranomaisen toimien on oltava oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden. Hallintolain esitöiden (HE 72/2002 vp, s. 55) mukaan suhteellisuusperiaatteen keskeisenä sisältönä on, että viranomaisen toimien on oltava oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden. Toimen on oltava tarpeellinen ja välttämätön asetetun tavoitteen saavuttamiseksi.

Kaavaa varten laadituissa selvityksissä ilmenneitä haitallisia vaikutuksia on lievennetty ja vähennetty kaavamääräyksin ja kaavaprosessin aikana tehtyjen muutosten avulla. Tuulivoimaloiden sijainteja on kaavaprosessin aikana esimerkiksi tarkistettu kauemmaksi laavusta ja näköalatornista maisema- ja meluvaikutusten vähentämiseksi. Kaavaprosessin aikana laaditut selvitykset on huomioitu, ja sisältövaatimukset on yhteensovitettu maankäyttö- ja rakentamislain edellyttämällä tavalla. Kaava ei aiheuta valittajalle kohtuutonta haittaa, ja valittaja voi edelleen harjoittaa elinkeinotoimintaansa. Kaavan vaikutukset valittajalle ovat kohtuullisia, ja kunta toteaa, että kaavan hyväksymispäätös on hallintolain 6 §:n mukaisesti oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden.

2.3 Yhteenveto:

Puolangan kunta katsoo, että valituksessa ei ole esitetty sellaisia oikeudellisia perusteita tai tosiseikkoja, joiden perusteella hyväksymispäätös olisi kumottava tai palautettava uudelleen valmisteltavaksi. Kaava täyttää maankäyttö- ja rakennuslain, rakentamislain sekä YVA-lain mukaiset vaatimukset. Valittaja ei ole esittänyt perusteita, joiden nojalla kaava olisi lainvastainen. Valitus tulee hylätä.

3 C 93_2026

3.1 Johdanto C 93_2026

Puolangan kunta antaa seuraavan vastineen Suomen luonnonsuojeluliiton Kainuun piiri ry:n valituksessa esitettyihin väitteisiin. Vastine perustuu hyväksytyyn osayleiskaavan kaavaselistukseen, YVA-menettelyn aineistoihin ja kaavaehdotuksen valmistelun aikana tehtyihin lisäselvityksiin.

3.2 Vastine C 93_2026

3.2.1 Kaavaselvityksen puutteellisuudet (kohta 1)

Valittaja esittää, että suunnittelualueen luontoselvitykset olisivat riittämättömiä.

Vastine:

YVA-menettelyyn liittyvät luontoselvitykset on laadittu suunnittelualueella vuosina 2021–2022. Kaavaehdotusvaiheessa selvityksiä on täydennetty sekä petolintuselvityksellä keväällä–kesällä 2024, että kasvillisuus- ja luontotyyppiselvityksellä kesällä 2024. Kesän 2024 kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitys kohdennettiin kaavaehdotuksen mukaisille voimalapaikoille, tv-alueille sekä tiestölle. Luontotyyppien ja kasvillisuuden lisäksi selvityksessä on tarkasteltu puuston ikää ja lajikoostumusta. Kasvillisuus- ja luontotyyppiselvityksen maastokäyntien perusteella tv-alueet ja tiestö sijoittuvat metsätaloustoimin käsitellyille, nuorehkoille metsäkuvioille. Vaikka kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitys ei liito-oravan selvittämisen kannalta ole oikea-aikainen, eikä se korvaa oikea-aikaista liito-oravaselvitystä, luontotyyppiselvityksessä voidaan arvioida luotettavasti ympäristön soveltuvuutta liito-oravalle. Selvityksen perusteella rakentamisalueille ei sijoitu liito-oravalle soveltuvia alueita.

Varsinainen liito-oravaselvitys on toteutettu keväällä 2022. Maastokäyntien kohdentamiseksi on hyödynnetty ilmakuvia sekä tietoja puuston iästä ja lajikoostumuksesta (VMI-aineisto). Paikkatietotarkastelun ansiosta on voitu luotettavasti kohdentaa maastotyöt liito-oravalle parhaiten soveltuville alueille ja siten myös keventää maastotöihin tarvittavaa työmäärää. Maastoselvitys kohdistettiin suunnittelualueen rajaukselle, sillä liito-oravan osalta vaikutusmekanismit ulottuvat voimaloiden ja teiden rakennusalueille. Tuulivoimarakentaminen ei aiheuta liito-oravalle liikkumisestettä, sillä laji pystyy liikkumaan liitämällä tiestön yli ja kiertämään voimaloiden alueet. Näistä syistä on katsottu perustelluksi rajata maastoselvitys suunnittelualueen rajauksen mukaisesti ja tarkastella suunnittelualueita ympäröiviä alueita lähtötietojen perusteella.

Luontoselvitysten työohjelma, mukaan lukien liito-oravaselvitys, on esitelty yhteysviranomaiselle ennakkoneuvottelussa, jolloin yhteysviranomainen ei ole edellyttänyt useampia maastopäiviä tai selvityksen toistoa.

Valituksen mukaan kaava-alueelta on tehty useita liito-oravan papanahavaintoja maastoselvityksessä 8.6.2025. Puolangan kaava-alueella ei havaittu liito-oravan papanoita,

pesäpaikkoja tai muita merkkejä lajin esiintymisestä vuoden 2022 eikä vuoden 2024 luontoselvityksissä. Liito-oravalle soveltuvia metsäkuvioita on alueella vain vähän, eikä rakentaminen kohdistu mahdollisille elinympäristökuvioille. Valittajan lähimmät papanahavainnotkin sijoittuvat suunnittelualueen ulkopuolelle Ristijärven puolelle, eivätkä Puolangan voimalat tai huoltotiet muodosta liito-oravalle liikkumisestettä. Hanke ei heikennä liito-oravan mahdollisia kulkuyhteyksiä, ja lajin esiintyminen ja levittäytyminen alueelle on jatkossakin mahdollista myös kaavan toteutuessa.

Valituksen mukaan luontoselvitysten puutteellisuutta osoittaa, että Puolangan kunnan osayleiskaavaan on lisätty ennen hyväksymiskäsittelyä uusi yksityinen luonnonsuojelualue Nurmiahon SL-merkinnällä (YSA27085), eikä tämän luonnonsuojelualueen arvoja ole tunnistettu lainkaan kaavaa varten laadituissa selvityksissä ja kaavaselostuksessa.

Vastine:

Puolangan kunnanhallitus on tehnyt kaavaehdotuksen nähtäville asettamisesta päätöksen kokouksessaan KH 20.4.2025 § 37. Kaavaehdotus on asetettu julkisesti nähtäville 21.5.-20.6.2025 väliseksi ajaksi. Nurmiahon luonnonsuojelualueen (YSA270857) perustamisen (KAIELY/151/2025) päätöspäivä on 23.4.2025 ja voimaantulopäivämäärä 9.6.2025. Näin ollen yksityisen luonnonsuojelualue on huomioitu tarkemmin kaavaehdotuksessa julkisen kuulemisen jälkeen ennen kaavan hyväksymiskäsittelyä kaavamääräyksenä ja kaavaselostuksessa vaikutusten arvioinnissa. Nurmiahon suojelualue koostuu kolmesta osaluueesta, joista yksi sijoittuu suunnittelualueelle ja kaksi suunnittelualueen ulkopuolelle noin 200 metrin etäisyydelle suunnittelualueen rajasta. Lähin tuulivoimaloiden alue sijoittuu noin 600 metrin etäisyydelle suojelualueesta. Tällä etäisyydellä Nurmiahon suojelualueeseen ei kohdistu vaikutuksia voimalarakentamisesta. Suojeluperusteena on luontotyyppi. Suojeluperusteisiin ei kohdistu vaikutuksia. Luonnonsuojelualueen kohdalla ulkomelutaso jää melumallinnuksen perusteella alle 45 dB(A). YSA-alueella ei ole virkistysrakenteita, eikä niitä perustamispäätöksen perusteella sallita, joten Valtioneuvoston asetuksen 1107/2015 tuulivoimaloiden ulkomelun ohjearvot eivät koske aluetta.

Kunta katsoo, että selvitykset ovat riittäviä, ja ne on laadittu lain edellyttämällä tasolla.

3.2.2 Alueidenkäyttölain 39 §:n tarkoittaman yleiskaavan sisältövaatimusten laiminlyönti (kohta 2)

Valittaja katsoo, että yleiskaava ei sovita yhteen maisema-, luonto- ja matkailuarvoja.

Vastine:

Pieni-Paljakan tuulivoimapuiston osayleiskaavan laatimisessa on edellä vastineen kohdissa 2.2.3 ja 2.2.4 esitetysti huomioitu yleiskaavan sisältövaatimukset (MRL 39 §) elinkeinoelämän toimintaedellytysten, turvallisen ja terveellisen ympäristön sekä maiseman ja rakennetun ympäristön osalta. Edellä kohdassa 2.2.3.4 on myös selostettu, ettei kaava aiheuta kohtuutonta haittaa maanomistajille tai muulle oikeuden haltijalle. Luontoarvojen huomioimisen sisältövaatimuksen osalta voidaan kuitenkin todeta, että selvitysten ja vaikutusten arviointien tulokset ovat ohjanneet kaavaratkaisua ja vaikuttaneet

kaavamääräyksiin. Kaavaehdotusta varten ja kaavaehdotuksesta kuulemisen jälkeen tehtyyn muutokset kaavaratkaisuun esitetään kaavaselostuksessa.

Pieni-Paljakan tuulivoimahankkeen hankekokonaisuus on yhdeksän (9) tuulivoimalaa, joista Puolangan kaavan valmisteluaineistosta kuulemisen kaavaluonnoksessa osoitettiin kolme (3) tuulivoimalaa. Kaavaehdotus mahdollistaa enintään kahden (2) tuulivoimalan rakentamisen Puolangan Pieni-Paljakan tuulivoimapuiston osayleiskaavassa ja Kotilan yleiskaavan muutoksessa ratkaistaan kahden (2) tuulivoimalan rakentaminen. Kaavaehdotusvaiheessa maisema- ja meluvaikutusten lieventämiseksi Mustakummun alueen laavulle ja näkötornille siirrettiin Puolangalta yksi tuulivoimala Ristijärven suunnittelualueelle.

Tuulivoima-alueen sisääntulotien linjausta siirrettiin kauemmaksi Uvan vedenottamosta. Lähin Ristijärven puoleinen tuulivoimala sijoittuu noin 600 metrin etäisyydelle Uvan vedenottamosta ja Puolangan tuulivoimalat huomattavasti etäämmälle. Sisääntulotien rakentamisella tai sen käytöllä ei arvioida olevan vaikutuksia vedenottamon veden laatuun tai määrään. Kaavamääräyksiä on täydennetty siten, että alueen rakennustyöt ja teiden parantaminen on tehtävä siten, ettei vedenotolle aiheuteta haitta ja tarvittaessa alueella tehtäviin tierakennustoimenpiteisiin on haettava vesitalouslupaa.

Havainnekuvat, näkymäalueanalyysi, melu- ja välkeselvitykset sekä vaikutusten arvioinnit päivitettiin kaavaehdotukseen. Valtioneuvoston asetuksen tuulivoimaloiden ulkomelutason ohjeavrot (1107/2015) tai asumisterveysasetuksen (535/2015) toimenpiderajat sisätiloissa eivät edellä esitetysti ylity asuin- tai lomarakennusten kohdalla. Kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitykset laadittiin muuttuneille tuulivoimaloiden rakennuspaikoille ja tiestölle heinäkuussa 2024. Petolintuselvitys laadittiin touko–heinäkuussa 2024 ja jokihelmisimpukkaselvitys kesällä 2024. Suunnittelualan vaikutusalueella sijaitsee jokihelmisimpukalle potentiaalinen elinympäristö. Suunnittelualueelta ei tehty havaintoja jokihelmisimpukoista. Selvitysten tulokset huomioitiin kaavaratkaisussa siirtämällä tuulivoimalapaikkoja ja tiestöä, riittävinä suojavyöhykkeinä arvokkaiisiin luontokohteisiin ja osoittamalla luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeitä alueita.

Tuulivoimarakentamisen ympäristövaikutukset on ollut mahdollista arvioida riittävällä tarkkuudella. Kaavaratkaisun taustalla olevan tuulivoimahankkeen hanke- ja sähkönsiirron vaihtoehtojen ympäristövaikutukset on arvioitu YVA-lain edellyttämällä tarkkuudella Pieni-Paljakan tuulivoimahankkeen ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä. Kaavaluonnoksessa ja sen valmisteluaineistossa on huomioitu ympäristövaikutusten arviointimenettelyn selvitykset ja vaikutusten arvioinnit kaavan vaikutusten arvioinnin (MRL 9 §) lähtökohtana. Yhteysviranomaisen Kainuun ELY-keskuksen YVA-selostuksesta antama perusteltu päätelmä (KAIELY/791/2021) on huomioitu kaavaehdotusta ja sen asiakirjoja valmisteltaessa. Perustellun päätelmän huomioiminen kaavoituksessa on esitetty kaavaselostuksen liitteessä 19. Kaavaehdotusvaiheen kuulemisen palautteeseen vastineet ovat kaavaselostuksen liitteenä 17. Kaavaehdotukseen on selvityksiä ja kaavan merkittävien vaikutusten arviointia päivitetty vastaamaan kaavaehdotusratkaisua. Kaavaratkaisun sisältöön ovat vaikuttaneet kaavaehdotusvaiheen kuulemisen yhteydessä saatu palaute sekä

14.4.2025 pidetyn viranomaisneuvottelun johtopäätökset, joiden perusteella kaavaehdotusta on tarkistettu muun muassa voimalapaikkojen, tielinjausten ja luontoarvojen huomioon ottamisen osalta.

Kaavaratkaisu on laadittu yleiskaavan ja tuulivoimarakentamista koskevan yleiskaavan sisältövaatimukset huomioiden. MRL 77 b §:n mukaan yleiskaavan on ohjattava riittävästi rakentamista ja muuta alueiden käyttöä. Yleiskaava on mittakaavaltaan esitystavaltaan soveltuva kaavamuoto tuulivoimarakentamisen ohjaamiseen Pieni-Paljakassa. Suunnittelualan laajuus on arvioitu riittäväksi suhteessa tuulivoimarakentamisen vaikutuksiin, ja yleiskaava soveltuu alueen maankäytön ohjaamisen välineeksi. Valtuuston hyväksymä kaava sisältää maankäyttö- ja rakennuslain edellyttämät tuulivoimarakentamista suoraan ohjaavan yleiskaavan kaavamerkinnot ja -määräykset.

MRL 77 b §:n mukaan kaavoituksessa on huolehdittava siitä, että suunniteltu tuulivoimarakentaminen ja muu maankäyttö sopeutuu maisemaan ja ympäristöön. Ympäristöministeriön oppaan (*Maisemavaikutusten arviointi tuulivoimarakentamisessa, YM julkaisuja 2024:29*) mukaan pienipiirteinen maisema sietää lähtökohtaisesti huomattavasti suurempien rakenteiden sijoittamista kuin suuripiirteinen maisema. Suuripiirteisessä maisemassa maiseman elementtien suuri koko antaa tukea myös suurikokoisille rakenteille. Maisema voi olla myös suuripiirteisenä vaikuttavaa ja luonteeltaan herkkä, jolloin maiseman luonnetta voi häiritä saman mittakaavan rakentaminen, varsinkin kun siihen liitetään liike ja valo. Vaara-Kainuun maisema on luonteeltaan suuripiirteistä. Suunnittelualan lähiympäristössä ei ole ennestään tuulivoimaloita tai teollisuusteista maankäyttöä, joten maiseman herkkyyttä tuulivoimasta aiheutuvalle muutokselle arvioitiin suureksi. Tuotannossa oleva Lumivaaran tuulivoimahankkeen lähin tuulivoimala sijoittuu noin 7,3 kilometrin etäisyydelle Pieni-Paljakan suunnittelualan lähimmästä tuulivoimalanpaikasta.

Lähi- ja kaukomaisemassa maisemavaikutukset arvioitiin vähäisistä kielteisistä erittäin suuriksi kielteisiksi. Lähivaikutusalueella vaikutukset järvien ja ranta- ja vesistömaisemaan arvioitiin suuriksi kielteisiksi. Kängäskierroksen reitin maiseman osalta muutos nykytilanteeseen on suuri ja voimat muuttavat luonnontilaisen kaltaisen vaikutelman rakennettuun suuntaan. Maisema on kuitenkin pääosin suljettua maisemaa, johon tuulivoimalat eivät näy. Mustakummun näkötornilta (etäisyys lähimpään tuulivoimalaan noin 0,6 kilometriä) tuulivoimalat ovat hallitseva elementti. Kängäskierroksen reitti on noin 60 km pitkä ja on huomioitava, että vaikutusten arvioinnissa mainitut voimakkaimmat vaikutukset keskittyvät pistemäisiin kohteisiin Mustakummun laella, missä avoimista kohdista avautuu näkymä suunnittelualan suuntaan. Puuston peitteisyyden vuoksi valtaosalle reittiä näkymiä ei todennäköisesti avaudu, jolloin maiseman muutos on pieni tai olematon. Näkymiä avautuu lähinnä Mustakummun näkötornilta ja Lakisuon kohdalta. Lähin valtakunnallisesti arvokas maisema-alue (VAMA 2021) Melalahden ja Vaarankylän kulttuurimaisemat sijaitsee noin 22 kilometrin etäisyydellä suunnittelualan lounaispuolella. Lähimpään maakunnallisesti arvokkaaseen maisema-alueeseen Latvankylämaisemaan maisemavaikutukset (etäisyys lähimpään tuulivoimalaan noin 3 kilometriä) arvioitiin suuriksi kielteisiksi. Paikallisesti merkittävien rakennuskohteiden pihapiirien

maisemiin vaikutukset arvioitiin kohtalaisiksi kielteisiksi ja Pieni-Paljakan voimaloiden vaikutukset Uvan kylän pienipiirteiseen maisemaan kohtalaisiksi kielteisiksi. Paljakan matkailukeskus sijaitsee Latvavaaran länsirinteellä ja viereisessä laaksossa. Alueelle ei näkemäalueanalyysin perusteella näy tuulivoimaloita. Laskettelurinteiden huipulta voi nähdä suunnittelualueen suuntaan. Maisemavaikutukset Paljakan laskettelukeskuksen alueella arvioitiin vähäisiksi kielteisiksi. Järvialueilla 10–20 km etäisyydellä ranta- ja järvimaisemiin kohdistuvat maisemavaikutukset ovat kohtalaisia kielteisiä. Vaikutukset Saukkovaaran maisemaan arvioitiin vähäisiksi kielteisiksi. Muutos näkyy kohteessa lähinnä laskettelukeskuksen huipulta, mistä katsottuna maisemassa näkyy myös Ristijärven taajama ja rakennetut laskettelurinteet.

Pieni-Paljakan YVA-selostuksessa arvioitiin haitallisten maisemavaikutusten lieventämiskeinoksi voimaloiden määrän vähentämistä ja napakorkeuden laskemista. Haitallisten maisemavaikutusten lieventämiseksi tutkittiin osayleiskaavan ehdotusvaiheessa 300 metriä ja 270 metriä korkeiden tuulivoimaloiden maisemavaikutuksia näkyvyysanalyysin ja havainnekuvien avulla. Havainnekuvien perusteella tuulivoimalat erottuvat edelleen voimakkaasti ympäristöstä, joskin hieman matalampana ryhmänä. Latvan kylästä tehdyssä havainnekuvassa yhden voimalan napa jää horisontin taakse. Näkyvyysalueiden pinta-aloihin suurimmat erot muodostuvat kaukovaikutusvyöhykkeellä, erityisesti Oulunjärven alueella, mutta sielläkin eroa voimaloiden näkyvyydessä on vähäisesti. Voimalan kokonaiskorkeuden 30 metrin madaltaminen ei vaikuta maisemavaikutusten merkittävyyteen lieventävästi.

Kaavaluonnoksen yhteisvaikutusten arviointia päivitettiin kaavaehdotusta varten. Yhteisvaikutusten arviointia varten koottiin tiedot lähialueen muiden tuulivoimapuistohankkeiden keskeisimmistä ympäristövaikutuksista. Arviointi käsitti Pieni-Paljakan, Varsavaaran, Lumivaaran kaksi erillistä hanketta, Hietavaaran, Isolehdon ja Tulijokilan tuulivoimahankkeet. Erityisesti kiinnitettiin huomiota mahdollisesti laajimmalle ulottuviin vaikutuksiin, kuten maisema- ja linnustovaikutuksiin. Yhteisvaikutuksissa arvioitavat tuulivoimahankkeet sijaitsevat vaara-alueiden lakialueilla, joista ne näkyvät kauas ympäristöön. Maisemalliset yhteisvaikutukset kohdistuvat voimakkaimmin itään ja etelään. Tuulivoimahankkeiden näkymä vaihtelee niin, että läheltä tarkastellessa voimalat eivät näy kuin paikoitellen, mutta kaukonäkymässä kaikkien hankkeiden yhteisvaikutus on merkittävämpi. Tuulivoimahankkeiden maisemalliset yhteisvaikutukset arvioitiin paikallisesti Kainuun vaara-asutuksen maisemalle merkittäväksi. Myös linnuston osalta yhteisvaikutukset ovat merkittävät etenkin törmäysaltille ja häiriöherkille lajeille sekä vaateliaille metsälajeille. Muuttolinnustolle yhteisvaikutukset eivät ole merkittävät, sillä muuttaville linnuille säilyy tuulivoimavapaita vyöhykkeitä, vaikka yhteisvaikutushankkeet toteutuisivat. Yhteisvaikutushankkeet eivät sijoitu linnuston päämuuttoreitille, eikä Pieni-Paljakan hanke sijoitu tärkeälle muuttoreitille. Hankkeen lähellä ei sijaitse merkittäviä muutonaikaisia levähdysalueita.

MRL 77 b §:n mukaan kaavoituksessa tulee huolehtia siitä, että tuulivoimaloiden tekninen huolto ja sähkönsiirto on mahdollista järjestää. Valtakunnan verkkoon liittyminen tapahtuu

ensisijaisesti suunnittelun alueen länsipuolella kulkevaan Kajaven voimajohtoon tai, mikäli tämä ei ole mahdollista, suunnittelun alueen eteläpuolella kulkevaan Fingridin sähkönsiirtoverkkoon. Jälkimmäinen vaihtoehto vaatii noin 6 km pitkän ilmajohtojen rakentamisen nykyisen Kajaven voimajohtojen viereen. Suunnittelun alueelle on osoitettu sähköaseman paikka, tuulivoimaloita sähkönsiirron ohjeelliset maakaapelit sähköasemalle sekä nykyinen ja ohjeellinen uusi sähkölinja sekä teknisen huollon edellyttämät tieyhteydet nykyisinä merkittävästi parannettavina ja ohjeellisina uusina tieyhteyksinä.

YVA-menettelyä ja kaavaa varten tehdyissä kasvillisuus- ja luontotyyppiselvityksissä havaitut uhanalaiset luontotyypit ja rauhoitetut kasvilajit on otettu huomioon kaavaratkaisussa siten, ettei niihin aiheudu heikennyksiä. Kaavaluonnokseen nähden on siirretty kahta voimalapaikkaa siten, etteivät ne sijoitu metsäkanalintujen soidinpaikoille.

Liito-oravaselvityksessä on noudatettu Niemisen ja Aholan ohjeistusta liito-oravan inventointiin (Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.) 2017: *Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajin (pl. lepakot) esittelyt. – Suomen ympäristö 1/2017: 1–278.*). Maastokäyntien kohdentamiseksi on hyödynnetty ilmakuvia sekä tietoja puuston iästä ja lajikoostumuksesta (VMI-aineisto). Paikkatietotarkastelun ansiosta on voitu perustellusti kohdentaa maastotyöt liito-oravalle parhaiten soveltuville alueille suunnittelun alueella. Lisäksi muissa selvityksissä (mm. kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitys) kertyy havaintoja elinympäristön soveltuvuudesta liito-oravalle. Tehtyjen maastokäyntien perusteella voidaan katsoa selvitysten olevan riittäviä. Yhteysviranomaisen ei ole edellyttänyt useampia maastopäiviä tai selvityksen toistoa.

Kunta katsoo, että selvitykset ovat riittäviä, ja lain edellyttämällä tasolla, ja kaavan sisältövaatimukset on huomioitu ja yhteensovitettu MRL 39 §:n mukaisesti.

3.2.3 Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden (VAT) sivuuttaminen (kohta 3)

Valittaja esittää, että VAT-tavoitteita olisi sivuutettu.

Vastine:

Puolangan Pieni-Paljakan tuulivoimaosayleiskaavan kaavoitusta koskevat valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT) on tunnistettu ja niiden edistäminen sekä turvaaminen on muodostanut keskeisen lähtökohdan kaavaratkaisulle. Kaavan suhdetta valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin on arvioitu tavoitteittain kaavaselostuksessa (kappale 8.4).

Kaavan vaikutuksia ekologisiin yhteyksiin (kaavaselostuksen luku 8.20) on arvioitu käyttäen lähtötietoina *Ekologiset yhteydet, luontomatkailu ja hiljaiset alueet Kainuun aluekehityksessä ja maakuntakaavoituksessa* (ELMA) -raporttia (2016) sekä Kainuun liiton *Ekologiset yhteydet Kainuun tuulivoimamaakuntakaavan tarkistamisessa* -raporttia (2023). Ekologisen verkoston karttatarkastelussa on huomioitu ekologiset yhteydet Mustavuoren kautta Paljakan luonnonpuistoon.

Tuulivoimaloita varten raivattavat alueet ja uudet tiestöt aiheuttavat koko maakunnan mittakaavassa pienialaista ja pistemäistä metsäalueiden pirstoutumista, joka on

rinnastettavissa metsätalouden aiheuttamaan pirstoutumiseen, mutta on pinta-alaltaan pienipiirteisempää ja kestoaltaan lyhytkestoisempaa. Tuulivoimaloiden ja niihin liittyvien huoltoteiden ja muun infrastruktuurin rakentaminen ei aiheuta merkittävää heikennystä ekologiseen verkostoon, sillä tuulivoimaloiden vaatimat pinta-alat ovat pienet ja huoltotiet noudattelevat suurelta osin olemassa olevia metsäautoteitä. Tuulivoimaloiden väliset etäisyydet ovat kyllin suuria, että niiden väliset metsäiset alueet toimivat ekologisina yhteyksinä mm. liito-oravalle. Yhteisvaikutuksia rakenteellisiin yhteyksiin voi kuitenkin syntyä metsätalouden kanssa, sillä tilapäisiä katkoksia yhteyksiin voi tulla, mikäli tuulivoimaloiden välissä tehdään laajoja pätehakkuita.

Herkimpiä lajeja tuulivoimarakentamisen aiheuttamalle pirstoutumiselle ja häiriövaikutuksille ovat mm. petolinnut ja metsäkanalinnut, joihin kohdistuu edellä mainittujen vaikutusmekanismien lisäksi törmäysriski. Kaavan vaikutusalueelle ei sijoitu petolintujen reviierejä sinisuohaukkaa lukuun ottamatta. Kaavaratkaisun seurauksena yksi metson soidinpaikka autioituu todennäköisesti ja kaksi metson soidinpaikkaa autioituvat mahdollisesti. Vaikutuksia näihin lajiryhmiin on käsitelty tarkemmin kaavaselostuksen vain viranomaiskäyttöön tarkoitettussa liitteessä.

Kunta kiistää väitteen, jonka mukaan VAT-tavoitteita olisi sivuutettu. VAT-tulkinta on esitetty kaavaselostuksen luvussa 8.4, jossa tarkastellaan maisemaa, luonnon monimuotoisuutta, energiahuoltoa, ilmastotavoitteita ja ekologisia yhteyksiä.

Kunta toteaa, että hanke edistää valtakunnallisia ilmasto- ja energiataloustavoitteita, mikä on myös selkeä osa valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita.

3.2.4 Luonnon monimuotoisuuden ja linnuston huomioinnin puutteet (kohta 4)

Valittaja katsoo, että vaikutukset metsoihin, teeriin ja petolintuihin on arvioitu puutteellisesti.

Vastine:

Kunta toteaa että vaikutuksia näihin lajiryhmiin on käsitelty tarkemmin kaavaselostuksen vain viranomaiskäyttöön tarkoitettussa liitteessä. Hankealueen (Puolangan ja Ristijärven yhteinen tarkastelualue) linnustoselvitysten mukaan yhden metson soidinpaikan arvioidaan autioituvan todennäköisesti ja kaksi soidinpaikkaa mahdollisesti. Kyseiset soidinpaikat eivät sijaitse Puolangan kaava-alueella. Vaikutuksilla voi olla paikallista merkitystä metson lisääntymismenestykseen hankealueen tasolla, mutta vaikutuksia ei kohdistu Puolangan puolelle. Toisaalta pienet 1–2 metsokukon soitimet ovat tyypillisesti luonteeltaan siirtyviä, minkä vuoksi merkittävien vaikutusten muodostuminen niihin on joka tapauksessa varsin epävarmaa. Muutoksen ei voida tulkita aiheuttavan populaatiotason muutosta, sillä metso on luokiteltu elinvoimaiseksi lajiksi, ja metsokanta on tyypillisesti ollut Kainuussa Suomen korkeimpia. Metso kuuluu lintudirektiivin liitteen I lajeihin, joiden suojelua toteutetaan Natura-verkoston alueilla. Maankäyttö- ja rakennuslain 39 §:n mukaan yleiskaavan yleisten sisältövaatimusten mukaan kaavaa laadittaessa on otettava huomioon luonnonarvojen vaaliminen siinä määrin kuin yleiskaavan ohjaustavoite ja tarkkuus sitä edellyttävät.

Maankäyttö- ja rakennuslain 77 b §:n mukaan tuulivoimaosayleiskaavaa laadittaessa on huolehdittava siitä, että yleiskaava ohjaa riittävästi rakentamista ja muuta alueiden käyttöä kyseisellä alueella. Huomioiden pienten 1–2 kukon soidinten siirtyvä luonne, voidaan katsoa, että soidinpaikat on otettu huomioon maankäyttö- ja rakennuslain edellyttämällä tavalla.

Teeren (dir.) kohdistuu rakentamisen ja käytön aikaista häiriötä, joka voi aiheuttaa lievän heikentävän vaikutuksen teeren kantaan paikallisella, suunnittelualueen tasolla. Sileäsuon ja Vaaranpäällyssuon soidinpaikkoihin kohdistuu suuri häiriövaikutus. Etäisyys lähimpään voimalaan Sileäsuon soidinpaikalta on kaavaratkaisussa noin 200 m ja Vaaranpäällyssuolta noin 166 m. Yhden voimalapaikan poisto suunnittelualueen pohjoisosasta Puolangan puolelta kuitenkin lievittää hieman törmäysriskiä poistetun voimalan ympäristössä.

Melumallinnuksen perusteella tuulivoimaloiden käytön aikana melutaso teeren soidinalueilla on pääosin 45–50 dB. Yhdellä teeren soidinpaikalla melutaso ylittää 50 dB:n tason. Tieliikenteen melusta tehdyssä tutkimuksessa lintukantojen on havaittu alkavan kärsiä metsäisillä alueilla 42–52 dB(A) ja avoimilla alueilla 47 dB(A) melutason kohdalla (Reijnen & Foppen 2006). Tuulivoimalan aiheuttama ääni on tieliikenteen melun kaltaista tasaista ääntä, joten se ei aiheuta impulssimaiselle melulle tyypillisiä pelästymisreaktioita. Ääni saattaa kuitenkin häiritä soidinkäyttäjyymistä.

Saksassa on suositeltu 1 km etäisyyttä voimalasta lähimpään soidinpaikkaan metson ja teeren osalta (LAG VSW 2014). Toisaalta teeret ovat kuitenkin metsoja vähemmän herkkiä häiriölle. Ruotsissa eräällä hankealueella soidintavien yksilöiden lukumäärän havaittiin taantuvan voimaloiden rakennusvaiheen häiriövaikutuksen seurauksena, mutta palautuvan käyttövaiheessa voimalan sijoituessa lähimmillään 260 metrin etäisyydelle soidinpaikasta (Pettersson 2013). Toisessa hankkeessa kolmen teeren soidinpaikan on havaittu säilyneen 40 voimalan hankealueella, jossa voimalat sijoituivat lähimmillään 100 metrin etäisyydelle soidinpaikasta (EKOM AB 2013). Tutkimustuloksia ei ole runsaasti, mutta Ruotsin olosuhteet ovat Suomea vastaavat, ja osoittavat teeren kykenevän myös tottumaan voimaloista aiheutuvaan häiriöön. Rakentamisvaiheessa syntyvä melu ja ihmistoiminnasta aiheutuva visuaalinen häiriö aiheuttavat satunnaisia pelästymisreaktiota soitimella oleville teerille, mikäli rakennustoimenpiteet ajoittuvat soidinajalle.

Suomen uhanalaisuusluokituksen mukaan teeri on elinvoimainen laji. Teeri on alueella myös riistalaji. Kun lisäksi otetaan huomioon, että kaava-alue on jo nykytilanteessa alueella laajalti harjoitettavasta metsätaloudesta johtuvien muutosten kohteena, kaavan toteuttamisesta mahdollisesti aiheutuvia muutoksia teeren soidinalueissa ei voida pitää lajin kannalta merkittävänä.

Petolintuselvytyksissä (2024) ei havaittu maakotkan pesintää eikä muita pesiviä petolintuja suunnittelualueella tai sen välittämässä läheisyydessä. Sinipyrrstö havaittiin voimalan T9 läheisyydessä. Kaavassa voimalat on sijoitettu nykyiseen metsätaloudesta ja kaavan osoittamalle M1 alueelle, missä nykyinen puusto, 400 m etäisyydestä voimaloista, on iältään suurimmilta osalta (90 %) 19–64 vuotta (Luke 2023). Sinipyrrstö suosii vanhoja, luonnontilaisia ja kosteita kuusivaltaisia vaarametsiä. Voimalapaikka-alueiden metsät eivät

vastaa lajille tyypillistä biotooppia, joten kaavaratkaisusta ei muodostu erityistä uhkaa lajin elinympäristöille.

Jokihelmisimpukkaselvitys ja -arviointi perustuvat vuoden 2024 maastonselvitykseen, jonka tulokset on esitetty kaavaselostuksen liitteessä 22. Selvityksen johtopäätökset on huomioitu kaavaselostuksen vaikutusarvioissa erityisesti luvussa 8. Selvityksen perusteella suunnittelualueelta ei havaittu jokihelmisimpukkaa, vaikka vaikutusalueella sijaitsee lajille soveltuvia elinympäristöjä.

Kunta katsoo, että selvitykset ovat riittäviä lain edellyttämällä tasolla. Kaavan hyväksymispäätöksellään kunta on hyväksynyt, että yksittäisiä paikallisia vaikutuksia voi syntyä, mutta niitä ei voida tulkita populaatiotason vaikutuksiksi, ja luontovaikutukset on siten otettu huomioon MRL 39 §:n edellyttämällä tarkkuudella.

3.2.5 Maisemavaikutusten laiminlyönti sekä melun ja virkistyskäytön haitallisten vaikutusten sivuuttaminen ja vähättely (kohta 5)

Valittaja väittää että, hankkeen YVA-menettelyssä tehdyt maisemaselvitykset ja vaikutusten arvioinnit eivät ole ohjanneet riittävästi kaavan laatimista. Pieni-Paljakan osayleiskaava ei valittajan mukaan täytä alueidenkäyttölain 39 §:n rakennetun ympäristön ja maiseman vaalimista sekä 77 b §:n maisemaan ja ympäristöön sopeutumista koskevia sisältövaatimuksia.

Vastine:

Maisemavaikutusten osalta viitataan vastineen kohtiin 2.2.3.3 sekä 3.2.2, minkä lisäksi kunta toteaa että, tuulivoimalat sijoittuvat tiiviinä ryhmänä vaaramaisemaan, jossa niillä suurikokoisina rakenteina on arvioitu muodostuvan haitallisia vaikutuksia maisemaan. Kaavan vaikutukset rakennettuun ympäristöön ja maisemaan on arvioitu, ja maisemavaikutukset on huomioitu MRL 39 §:n edellyttämällä tarkkuudella.

Tuulivoimaloiden sijoittelua on muutettu kauemmas Mustakummun alueesta ja UKK-reitistä kaavaehdotukseen. Suunnittelualueella ei sijaitse valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita eikä rakennetun kulttuuriympäristön kohteita. Lähin valtakunnallisesti arvokas maisema-alue (VAMA 2021), Melalahden ja Vaarankylän kulttuurimaisemat, sijaitsee lähimmillään noin 22 km etäisyydellä suunnittelualueen lounaispuolella.

Köngäskierros on valtakunnallinen UKK-retkeilyreitti. Köngäskierros yhdistää toisiinsa Ukkohallan ja Paljakan matkailukeskukset. Tuulivoimaloista ei kohdistu maisemavaikutusta koko UKK-retkeilyreitille, vaan reitin alueille, joilta tuulivoimaloiden suuntaan avautuu näkymiä. Köngäskierroksen reitin eteläisimmästä osasta ja Mustakummun näkötorjasta on etäisyyttä lähimpään tuulivoimalaan noin 600 metriä. Kaavaselostuksen mukaan tuulivoimalat ovat Mustakummun näkötorjasta katsottuna hallitseva elementti, ja reitin suoalueiden kohdalla maisemavaikutus arvioidaan suureksi kielteiseksi. Muualla Köngäskierroksen reitillä puuston peitteisyys rajoittaa näkyvyyttä, ja vaikutuksen suuruus vaihtelee.

Kaavaselostuksen melumallinnusten mukaan ulkomelun 35–40–45 dB vyöhykkeet ulottuvat Kängäskierroksen eteläosiin, mikäli sekä Puolangan että Ristijärven puoleiset voimat toteutuvat. Suunnittelualan pohjoispuolella kulkeva Paljakka–Ukkohalla-yhdyslatu jää kuitenkin alle 35 dB:n alueen ulkopuolelle. Tuulivoimaloiden toiminnasta aiheutuva melutaso alittaa Valtioneuvoston asetuksen 1107/2015 mukaisen 45 dB:n ohjearvon virkistysalueilla. Luontomatkailuun ja matkailuelinkeinoon kohdistuvia vaikutuksia on arvioitu kaavaselostuksen kappaleessa 8.12.

Suunnittelualan pohjoispuolelle sijoittuvan Mustakummun suojeluun varattu alue sijoittuu suunnittelualan yläpuoliselle valuma-alueelle, eikä alueeseen kohdistu rakentamisesta välillisiä pintavesivaikutuksia, jotka heikentäisivät alueella esiintyviä luontotyyppisiä. Tuulivoimapuiston käytönaikainen melu jää tällä alueella alle 45 dB.

Kunta katsoo, että kaavaratkaisussa ei ole laiminlyöty maisemavaikutuksia, eikä ole perusteluja väitteelle virkistyskäytön haitallisten vaikutusten sivuuttamiseen tai vähättelyyn. Valittajan esittämät seikat eivät osoita, että kaavaa laadittaessa olisi jätetty huomioimatta sellaisia paikallisia olosuhteita, joilla olisi ratkaiseva merkitys kaavan lainmukaisuuden kannalta.

3.2.6 Maakuntakaavan vastaisuus: luontomatkailun kehittämisa-alue (kohta 6)

Valittaja väittää että, tuulivoimahankkeen toteuttaminen tällä alueella on voimakkaasti ristiriidassa luontomatkailun kehittämisen kanssa, ja kaava on maakuntakaavan vastainen.

Vastine:

Luontomatkailun keittämisa-alueita koskevien väitteiden osalta viitataan vastineen kohtiin 1.2.1 sekä 2.2.2. Kunta toteaa kuitenkin selvyiden vuoksi seuraavaa.

Luontomatkailun kehittämisa-alueen maakuntakaavan raja-alue on laaja. Puolangan Pieni-Paljakan tuulivoimaosayleiskaavan pohjoisin tuulivoimala sijoittuu luontomatkailun kehittämisa-alueen rajalle ja toinen kehittämisa-alueen ulkopuolelle. Tuulivoimaosayleiskaavan alue on pääosin talousmetsää. Maakuntakaavan suunnittelumääräykset on huomioitu tuulivoimahankkeen suunnittelussa ja yleiskaavoittamisessa sekä vaikutukset luonnon virkistyskäyttöön sekä luonnon- ja kulttuuriarvojen säilymiseen. on arvioitu.

Kängäskierroksen osalta viitataan edellä kohdassa 3.2.5 esitettyyn ja todetaan, että kaavan maisemavaikutukset ovat pistemäisiä, eivätkä kohdistu koko reitille. Myös meluvaikutukset alittavat ulkomelun ohjearvot. Kaavaselostuksen välkemallinnuksen mukaan Pieni-Paljakan tuulivoimaloiden välkevaikutukset Kängäskierroksen eteläosissa on, alle 200 metrin matkalta, 8–15 tuntia vuodessa. Pääosin reitti kulkee metsäisillä alueilla, kuten Mustakummun laavun kohdalla jollin metsän peitteisyyden takia reseptorikorkeudella 1,5 m, mallin mukaan ei aiheudu varjostusta ollenkaan.

Suunnittelualan pohjoispuolella sijaitseva Mustakummun suojeluun varattu alue sijoittuu suunnittelualan yläpuoliselle valuma-alueelle, eikä siihen kohdistu rakentamisesta välillisiä pintavesivaikutuksia, jotka voisivat heikentää alueen luontotyyppisiä.

Kaavaselostuksen mukaan kaavaratkaisu ei merkittävästi vähennä tai heikennä Mustakummun alueella esiintyvien lajien potentiaalisia elinympäristöjä. Tuulivoimapuiston käytönaikainen melutaso jää Puolangan kaava-alueen ulkopuolelle alle 45 dB. Mustakummun alueeseen kohdistuvat vaikutukset rajoittuvat siten lähinnä äänimaiseman muutoksiin, eikä muihin suojelualueisiin kohdistu kohtuuttomia äänihaittoja.

Kunta katsoo, että kaavaratkaisu on kokonaisuutena arvioiden linjassa voimassa olevan maakuntakaavan kanssa, ja että kaava täyttää sille säädetyt sisältövaatimukset. Valittajan esittämät seikat eivät osoita, että kaavaa laadittaessa olisi jätetty huomioimatta sellaisia seikkoja, joilla olisi ratkaiseva merkitys kaavan lainmukaisuuden kannalta.

3.2.7 Vaihtoehtoisten toteutustapojen puutteellinen tarkastelu (kohta 7), yhteysviranomaisen (Kainuun ELY-keskus) perustellun päätelmän laiminlyönti (kohta 8)

Valittaja esittää että, kaavaselostuksessa ei käsitellä riittävästi YVA-menettelyssä esillä ollutta nollavaihtoehtoa eikä lievempiä vaihtoehtoja. Vaihtoehtojen vertailu on pintapuolista eikä ole ohjannut kaavaratkaisua vaikutusten vähentämiseksi. Yhteysviranomaisen (Kainuun ELY-keskus) perusteltu päätelmä on valittajan mukaan laiminlyöty luontovaikutusten arvioinnin, ekologisten yhteyksien säilymisen, maisemavaikutusten arvioinnin ja yhteisvaikutusten arvioinnin osalta.

Vastine:

Pieni-Paljakan tuulivoimahankkeen kaavoitusmenettelyn rinnalla toteutettiin erillisenä menettely ympäristövaikutusten arviointimenettely (YVA), jossa selvitettiin ja arvioitiin hankkeen toteuttamatta jättämisen vaikutukset eli vaihtoehto VE0, toteutusvaihtoehto VE1, jossa arvioitiin 9 tuulivoimalan hanketta, joista kolme voimalaa sijoittuisi Puolangalle ja 6 voimalaa Ristijärvelle sekä toteutusvaihtoehto VE2, jossa 6 tuulivoimalaa sijoittuisi Ristijärvelle.

Myös tuulivoimapuiston liittämiseksi valtakunnan sähköverkkoon YVA:ssa tarkasteltiin kahta vaihtoehtoa: joko liitytään olemassa olevaan Kajaven voimajohtoon hankealueelle rakennettavan sähköaseman kautta tai uudella, noin 6 km pituisella 110 kV voimajohdolla Uvan sähköaseman kautta.

YVA:sta saadussa perustellussa päätelmässä (KAI-ELY/791/2021) viranomaisen toteaa, että ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa on vertailtu riittävässä määrin ja tasapuolisesti vaihtoehtojen vaikutuksia. Kaavaselostuksessa on kuvattu YVA:ssa arvioidut hankkeen ja sähkönsiirron vaihtoehdot. Ympäristövaikutusten arvioinnit ja arvioinnin tueksi menettelyn aikana tehdyt luonto- ja muut selvitykset ja mallinnukset ovat toimineet tausta-aineistona menettelyn aikana tehdyssä hankkeen kehityksessä ja lopullisessa kaavaratkaisussa. Selvitykset ja mallinnukset on esitetty kaavaselostuksen liitteinä ja niitä on osin myös päivitetty kaavaehdotusvaiheessa hankesuunnitelman päivittämisen jälkeen.

Kaavojen valmisteluaineiston kaavaluonnoksina esitettiin YVA-menettelyn vaihtoehto VE1, joka sisälsi yhteensä yhdeksän tuulivoimalaa, joista kolme sijaitaisi Puolangalla. Valmisteluaineiston kuulemisen yhteydessä saadut lausunnot ja mielipiteet sekä

yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä (KAIELY/791/2021) on huomioitu kaavaehdotusten valmistelussa. Vastineet valmisteluaineiston kuulemiseen on esitetty kaavaselostuksen liitteessä 17 ja perustellun päätelmän huomiointi liitteessä 19. Hankesuunnitelman päivityksen yhteydessä vaikutusten arviointia on täydennetty muun muassa melun, välkkeen, linnuston, pinta- ja pohjavesien sekä maisema- ja virkistysvaikutusten osalta.

Kaavaehdotusta varten tehdyt muutokset kaavaratkaisuun on tuotu esiin kaavaselostuksen kappaleessa 7.6. Kaavaehdotukseen Puolangan puolelta poistettiin yksi tuulivoimala sekä tarkistettiin muidenkin tuulivoimaloiden sijaintia. Alkuperäisen hankesuunnitelman pohjoisin tuulivoimala poistettiin, jotta saatiin lisää etäisyyttä virkistyskäyttökohteisiin Mustakummun näkötorniin ja laavuun sekä meluvaikutuksia pienennettyä. Tuulivoimaloiden rakennuspaikkojen sijaintia tarkistettiin muuttuneilta voimalapaikoilta ja tiestöltä tehdyn vuoden 2024 kasvillisuus- ja luontotyyppiselvityksen arvokkaat luontokohteet (mm. valkolehdoit, norot) huomioiden aiempien luontoselvitysten arvokkaiden luontokohteiden lisäksi. Voimalapaikoilta ei havaittu uhanalaisia, rauhoitettuja tai muuten huomionarvoisia kasvilajeja tai luontotyyppisiä. Selvitysten tulokset huomioitiin kaavaratkaisussa siirtämällä tuulivoimalapaikkoja ja tiestöä, riittävinä suojavyöhykkeinä arvokkaisiin luontokohteisiin ja osoittamalla luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeitä alueita. Petolintuselvitys laadittiin touko-heinäkuussa 2024 ja jokihelmisimpukkaselvitys kesällä 2024. Suunnittelualueen vaikutusalueella sijaitsee jokihelmisimpukalle potentiaalinen elinympäristö. Suunnittelualueelta ei tehty havaintoja jokihelmisimpukoista.

Kaavaehdotusta varten tuulivoima-alueen sisääntulotien linjausta on muutettu lyhyemmäksi ohjeelliseksi uudeksi tieyhteydeksi kauemmas yhdyskuntateknisen huollon (ET) alueesta, jolla sijaitsee Uvan vedenottamo. Karttatarkastelun perusteella sisääntulotie ei sijaitse Uvan vedenottamon ottaman pohjaveden todennäköisellä muodostumisalueella, joten sisääntulotien rakentamisella tai sen käytöllä ei arvioitu olevan vaikutuksia vedenottamon veden laatuun tai määrään. Myöskään mahdollisissa sisääntulotiellä sattuvissa onnettomuustilanteissa ei aiheudu riskiä vedenottamon veden laadulle. Kaavamääräyksessä määrätään, ettei lähteiden ja vedenottamoiden lähelle saa sijoittaa maa-ainesten ottoalueita.

Kaavaehdotusta varten suunnittelualueetta on pienennetty itä- ja länsiosassa. Lisäksi kaava-alueen rajausta on tarkistettu siten, että ulkomelun 40 dB:n vyöhyke jää Ristijärven puolella kaava-alueen sisälle. Puolangan kunnan alueella yli 45 dB melualue sijoittuu kokonaisuudessaan Puolangan Pieni-Paljakan tuulivoimapuiston osayleiskaavan suunnittelualueelle. Yli 40 dB:n meluvyöhyke ulottuu hieman kaava-alueen ulkopuolelle Hyrynsalmen puolella, minkä johdosta kaavaselostukseen on sisällytetty arvio melualueen sijoittumisesta suunnittelualueiden ulkopuolisille kiinteistöille. Melualueiden osuudet kyseisten kiinteistöjen pinta-alasta ovat vähäisiä ja sijoittuvat pääosin metsätalouskäytössä oleville alueille tai soille.

Yhteysviranomaisen lausui hankkeen perustellussa päätelmässä, että yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan hankevaihtoehtojen toteuttamiskelpoisuutta täytyy kehittää

jatkosuunnittelussa. VE2 olisi vaihtoehtoista toteuttamiskelpoisempi, mutta senkin toteuttamisessa on pohdittava erityisesti maisemavaikutusten lieventämistoimia. Pieni-Paljakan YVA-selostuksessa arvioitiin haitallisten maisemavaikutusten lieventämiskeinoksi voimaloiden määrän vähentämistä ja napakorkeuden laskemista. Edellä esitetysti kaavan ehdotusvaiheessa tehdyn näkyvyysanalyysin ja havainnekuvien perusteella kuitenkin todettiin, että voimaloiden kokonaiskorkeuden 30 metrin madaltaminen ei vaikuta maisemavaikutusten merkittävyyteen lieventävästi.

Kaavaehdotuksessa kokonaisuutena haitallisia meluvaikutuksia on voitu lieventää Mustakummun alueelle sekä pohjavesivaikutuksia ja riskiä Uvan vedenottamolle, että vaikutuksia kasvillisuus- ja luontotyyppisiin. Vuoden 2024 raakku-, kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitykset sekä petolintuseuranta antoivat lisää varmuutta kaavaehdotusratkaisulle ja vaikutusten arvioinneille. Muut vaikutusten arvioinnit säilyivät kaavaehdotuksessa merkittävydeltään vastaavina kuin kaavaluonnoksessa. Vesistöihin ja pintavesiin kohdistuvien haitallisten vaikutusten estämiseksi kaavaan on sisällytetty määräys, jonka mukaan rakentamisessa tulee noudattaa 30 metrin suojaetäisyyttä vesistöihin ja pintavesiin, lukuun ottamatta puroja ja oja yrittäviä tie- ja kaapelirakenteita. Lisäksi lähteiden ja vedenottamoiden läheisyyteen ei saa sijoittaa maa-ainestenottoalueita.

3.2.8 Kainuun ELY-keskuksen lausunto Ristijärven ja Puolangan osayleiskaavaehdotuksesta (kohta 9); alueidenkäyttölain 9 §, 32 §, 39 §, 77 b §, sekä luonnonsuojelulain 7 § ja 49 § vastaisuus (kohta 10)

Valittaja esittää, että ELY-keskuksen lausunnot on otettu puutteellisesti huomioon, ja että Pieni-Paljakan osayleiskaavan hyväksymispäätös on alueidenkäyttölain 9 §, 32 §, 39 § sekä 77 b § ja luonnonsuojelulain 7 § ja 49 § vastainen.

Vastine:

Ehdotusvaiheen kuulemisen vastineet ovat hyväksytyt kaavamateriaalin selostuksen liitteenä 23, jossa on yksiselitteisesti tuotu ilmi reagoinnit lausuntoon mm. linnuston, pintavesien, vedenottamoiden, valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden, ekologisten yhteyksien, maiseman, maakuntakaavan luontomatkailun kehittämisalueen ja yhteisvaikutusten osalta. Puolangan kunta katsoo, että ELY-keskuksen lausunto on otettu huomioon asianmukaisella tavalla, ja kaavaprosessi on toteutettu ja viety päätökseen tiiviissä viranomaisyhteistyössä, mm. viranomaisneuvotteluin.

Tässä vastineessa aiemmin esitettyjen näkökohtien perusteella Puolangan kunta katsoo, että osayleiskaava ei ole alueidenkäyttölain 9 §, 32 §, 39 § tai 77 b § vastainen. Kaava on laadittu kattaviin ja monipuolisiin selvityksiin, vaikutusarviointeihin ja viranomaisohjaukseen perustuen; maakuntakaavan ohjausvaikutus on otettu huomioon riittävällä, alueidenkäyttölain tarkoittamalla tavalla; ja osayleiskaava täyttää sekä alueidenkäyttölain 39 § että 77 b § mukaiset sisältövaatimukset. Kaavaselostus liitteineen antaa laajan kuvauksen hyväksytyt osayleiskaavan ratkaisusta sekä niihin liittyvistä perusteluista.

3.3 Yhteenveto

Puolangan kunta katsoo, että osayleiskaava ei ole maakuntakaavan vastainen, kaava perustuu riittäviin selvityksiin ja vaikutusten lieventäminen on arvioitu lain edellyttämällä tavalla. Valitus tulee hylätä.